

’n Gebruiksgebaseerde beskrywing van Afrikaanse prefiksoëde

Benito Trollip

Benito Trollip, Suid-Afrikaanse Sentrum vir Digitale Taalhulpbronne (SADiLaR),
Noordwes-Universiteit

Opsomming

Affiksoëde is komponente in komplekse morfologiese konstruksies wat vormlik met bestaande, onafhanklike woorde ooreenstem, maar ’n spesifieke betekenis in bepaalde konstruksies het. In die meeste gevalle hou die betekenis van affiksoëde in affiksoëdkonstruksies nie met die woordeboekbetekenis van die onafhanklike woord verband nie. Voorbeeld van affiksoëde is die prefiksoëde *hond-* en *kak-* in *hond-warm* en *kak-mooi* onderskeidelik en die suffiksoëd *-bedonnerd* in *bybel-bedonnerd*. In die eerste voorbeeld dra *hond-* slegs die betekenis van “baie” tot die konstruksie se betekenis (“baie warm”) by – dit hou geensins met die woordeboek-betekenis van *hond* as “vierpotige dier” verband nie. In prefiksoëdkonstruksies is die affiksoëd dus die eerste komponent, byvoorbeeld *hond-* en *kak-* in voormalde voorbeeld, terwyl dit by suffiksoëdkonstruksies die tweede komponent is, byvoorbeeld *-bedonnerd* in *bybel-bedonnerd*. Prefiksoëde met ’n evaluerende betekenislading word gebruik om intensiverende betekenis aan te dui, terwyl suffiksoëde se betekenismoontlikhede meer variasie toon en byvoorbeeld na ’n beheptheid met iets of na ’n persoon kan verwys. Literatuur oor prefiksoëde wys op die intensiveringsfunksie daarvan (Hoeksema 2012; Stratton 2020), terwyl studies oor suffiksoëde grootliks op persoonsvormende suffiksoëde soos *-kop* en *-kous* fokus (Ruppenhofer, Wiegand, Wilm en Markert 2018; Wante 2009).

Bestaande studies oor affiksoëde is soms taalvergelykend en hoofsaaklik tot die gebruik daarvan in Nederlands, Sweeds en/of Duits beperk (Battefeld, Leuschner en Rawoens 2018; Booij 2010; Booij en Hüning 2014; Ruppenhofer e.a. 2018). In Trollip (2021, 2022) word die betekenismoontlikhede van Afrikaanse affiksoëdkonstruksies beskryf en aan die hand van korpusdata uit die versamelings van die Virtuele Instituut vir Afrikaans (VivA) en konstrukte in die kognitiewe grammatika verklaar. In hierdie artikel is die fokus uitsluitlik op die beskrywing van Afrikaanse prefiksoëde.

Hierdie artikel is 'n verwerkte weergawe van die afdeling in Trollip (2022) waarin prefiksoëd-konstruksies in Afrikaans in die breër konteks van Afrikaanse morfologiese evalueringskonstruksies beskryf word.

Trefwoorde: affiksoëd; Afrikaans; intensivering; morfologie; prefiksoëd

Abstract

A usage-based description of prefixoids in Afrikaans

Affixoids are components of complex morphological constructions that correspond to existing, independent words concerning form, but have specific meanings when used in specific constructions. In most cases the meaning of affixoids in affixoid constructions does not correspond to the dictionary meanings of the independent words. Examples of affixoids in Afrikaans include *hond-* ‘dog-’ in *hond-warm*, ‘dog-hot’, “very hot”, *kak-* ‘shit-’ in *kak-mooi*, ‘shit-beautiful’, “stunning”, and *-bedonnerd* ‘-angry’ in *bybel-bedonnerd* ‘bible-angry’, “obsessed with the bible”. In the first example *hond-* contributes only the meaning “very” to the meaning of the construction that has only the meaning of “very warm”, with the literal or denotative meaning of *hond*, “dog” as a four-legged animal not being present. In prefixoid constructions the affixoid is the first component, like *hond-* and *kak-*, while in suffixoid constructions it is the second component, as is the case with *-bedonnerd*.

The aim of this article is to provide a description of Afrikaans prefixoid constructions from a cognitive, usage-based perspective. To formulate this description it was necessary to consider existing literature describing prefixoids in related languages like Dutch and German. The use of available textual data in Afrikaans was also important, seeing that a description of linguistic phenomena necessitates data representing the actual use thereof. The textual data used for the description of prefixoid constructions in Afrikaans was sourced from collections featured in the corpus portal of the Virtual Institute for Afrikaans (VivA). VivA offers both a comprehensive and an exclusive corpus collection ranging from edited to semi-edited and non-edited text. This article is a reworked version of the section in Trollip (2022) describing Afrikaans prefixoids in the broader context of morphological evaluative constructions.

The literature shows a general consensus of the structure and intensifying meaning of prefixoids across languages (Hoeksema 2012; Efthymiou 2017; Stratton 2020). Intensification being a prototypical characteristic of gradable concepts, adjectives are commonly taken as input for intensifying prefixoids. For example, one person subjectively experiencing the weather as *cold* means it is possible for someone else to experience and describe the same situation as *very/extremely/icy cold*. While non-taboo prefixoids tend to take seemingly arbitrary animal names as input (e.g. *hond*, “dog” in Afrikaans and *sau*, “sow” in German), a range of taboo words is used effectively in complex morphological constructions aimed at communicating intensified meanings. It became apparent from the literature that prefixoid constructions should be described in terms of their form, meaning and use and that a main distinction between non-taboo and taboo prefixoids could be drawn.

In the case of non-taboo Afrikaans prefixoids, the one currently used productively is *hond-*. Where other animal names are used, there are still signs that a comparative relationship prevails between the components, e.g. *muis+stil*, ‘mouse silent’, “as silent as a mouse”. The evidence of

hond- being used as a prefixoid is corroborated by the available data that indicates its use with a diverse range of adjectives, including *mooi*, “beautiful”, *sleg*, “bad” and *skelm*, “cunning”.

Even though the productivity value of these types of constructions seems low – ranging from 0,06 to 0,1 in the different corpus collections – it should be considered that these constructions are possibly still restricted to more informal (unwritten) contexts in which strict rules governing spelling and grammar do not necessarily apply.

When considering taboo prefixoids in Afrikaans, the data confirms a range of popular and more peripheral options for intensification. The popular choices for Afrikaans users are *kak-*, “shit” and *poes-*, “pussy”, while *tos-*, “masturbate” and *fok-*, “fuck” are less common. The productivity values of these constructions are highly influenced by the abovementioned factor, meaning that they are meaningful when compared with one another, rather than arbitrarily with other types of constructions. An interesting observation from the data, when considering the accepted use of intensifying adjectives, is the use of *kak-* and *poes-* to intensify nouns or other word categories. Without more/diachronic data it is unfortunately not possible to say with certainty whether this is a natural path that (some) prefixoids follow.

This article offers a synchronic, usage-based description of Afrikaans prefixoids. This description could form a basis for future diachronic and/or contrastive research when considering the tendency to compare these kinds of constructions in related languages like Dutch, German and Swedish. The development, annotation and availing of historical corpora representing the use of Afrikaans across time and genres will enable more linguistic enquiry on the topic of prefixoids.

Keywords: affixoid; Afrikaans; intensification; morphology; prefixoid

1. Inleiding

’n Affiksoëde is ’nwoorddeel wat geklassifiseer kan word as nóg ’n woord, nóg ’n affiks. Volgens Booij en Hüning (2014:78) het affiksoëde, wat op komponente van komposita lyk, ’n spesialisbetekenis wanneer hulle in sommige komplekse konstruksies (waar ’n konstruksie na enige vorm-betekenis-paar verwys)¹ as komponent gebruik word. ’n Voorbeeld van ’n woord wat as affiksoëde in Afrikaans gebruik word, is *dood-* in konstruksies soos *dood-normaal* en *dood-rustig*.² In albei hierdie konstruksies dra *dood-* slegs by tot die konstruksies se algemene, grammatale betekenis wat intensiverend van aard is. Teenoor hierdie gebruik staan *dood+* in komposita soos *dood+s·kis* en *dod+e·mars*, waar *dood* met die letterlike betekenis daarvan gebruik word. Daar is al ’n gevinstigde literatuur vir die bestudering van affiksoëde in onder andere Nederlands en Duits, wat ouer bronne soos Schmidt (1987), Motsch (1996) en Van den Toorn (1983) asook onlangse bronne soos Hartmann (2019) en Stratton (2020) insluit. Benewens die onlangse beskrywing van affiksoëde in die konteks van Afrikaans morfologiese evalueringkonstruksies in Trollip (2022) ontbreek daar egter nog beskrywende en eksperimentele werk oor Afrikaanse affiksoëde.

In hierdie artikel word ’n omvattende beskrywing van Afrikaanse prefiksoëde met betrekking tot hulle vorm, betekenis en gebruik aangebied. Vir die doeleindes van hierdie artikel word tussen taboos en nietaboes onderskei. In afdeling 2 word nietaboes in die vorm van diername wat as prefiksoëde gebruik word – hoofsaaklik *hond-* – bespreek, terwyl taboeprefiksoëde in

afdeling 3 bespreek word. Hierdie hoofafdelings word verder onderverdeel tussen aspekte rakende die vorm, betekenis en gebruik van die konstruksies. Waar nodig, is daar 'n bykomende onderafdeling met opmerkings. Die beskrywing van prefiksoëde word gedoen aan die hand van 'n datastel gebruiksdata, waarvan die metadata aanlyn beskikbaar is en in Trollip (2022) in meer besonderhede beskryf word.³ Die data is onttrek en saamgestel uit die versamelings vervat in die Virtuele Instituut vir Afrikaans se omvattende korpusversameling (VivA-KPO) en eksklusiewe korpusversameling (VivA-KPE). Voorbeeldsinne en -konstruksies wat ter illustrasie in hierdie artikel aangehaal word, is direk uit VivA-KPO of VivA-KPE gelig en geen veranderings is aan spel- of tikfoute gemaak nie.

2. Konstruksies met 'n prefiksoëd (K1) en 'n adjektief (K2): die tipe *hond÷siek*

In hierdie afdeling word konstruksies soos *hond÷bang* en *hond÷koud* in (1) en (2) bespreek waarin *hond÷* bydra tot die algehele betekenis van die konstruksie wat 'baie bang' en 'baie koud' beteken.

- (1) Droom verder Toon weereens die senior ANC kaders is **hondbang** om hul ondergesiktes aan te tree.
- (2) Ek SMS huistoe: "Triesige weer, **hondkoud**, gatnat, sien uit na Dana se praatjie."

(VivA-KPO/VivA-KPE)

2.1 Vorm

Die vorm van *hond÷siek*-konstruksies (morphologiese evalueringskonstruksies) kan skematis as die skema in (3) voorgestel word.

- (3) $[[a^\div]_N [b]_{ADJ}]_{ADJ} \Leftrightarrow [\text{baie SEM}_{ADJ}],$
waar $[a]_N$ = diernaam onverwant aan SEM_{ADJ}
 \approx
- (4) $[[a^\div]_N [b]_{ADJ}]_{ADJ} \Leftrightarrow [\text{so SEM}_{ADJ} \text{ soos 'n SEM}_N],$
waar $[a]_N$ = diernaam wat SEM_{ADJ} as kenmerkende eienskap het

Ander voorbeeld van hierdie tipe konstruksie is *hond÷warm*, *hond÷siek*, *hond÷lelik* en *hond÷zef* in (5)–(8) (sien afdeling 2.2 vir voorbeeld met ander diername). Hierdie tipe konstruksie is soortgelyk aan, maar anders as, vergelykingskonstruksies met diernaamintensiveerders in Afrikaans. Twee voorbeeld is *hond+* in *hond+mak* en *hond+s·getrou* in (9) en (10). Die voorbeeld in (9) en (10) is anders as (5)–(8) in soverre 'n vergelykende betekenis tussen die komponente in (9) en (10) bestaan. Die voorbeeld in (5)–(8) is komplekse konstruksies wat uit 'n prefiksoëd en 'n adjektief bestaan soos in (3), terwyl (9) en (10) komposita is wat uit 'n diernaam en adjektief bestaan soos in (4).

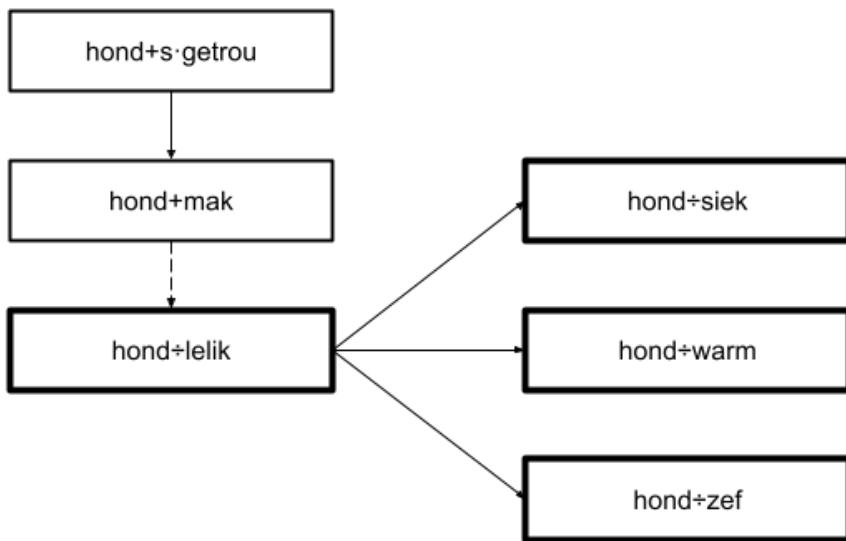
Die verhoudings tussen hierdie betekenisonderskeidings word grafies in Figuur 1 uitgebeeld, naamlik hoe vergelykende konstruksies en konstruksies met prefiksoëde met mekaar verband hou. Heel bo is *hond+s·getrou*, met 'n soliede pyl wat na *hond+mak* wys, aangesien ons van

die vooronderstelling kan uitgaan dat *hond+mak* 'n uitbreiding van *hond+s·getrou* is (die omgekeerde sou ook waar kon wees, maar nie vir doeleindes van die huidige bespreking van kardinale belang nie). Tussen *hond+mak* en *hond÷lelik* dui 'n stippelpyl aan dat die betekenis van *hond÷* evaluerend geraak het en nie meer letterlik met die adjektief verband hou nie.

Die rede vir die gebruik van *hond÷lelik* in Figuur 1 is dat dit reeds in die e-WAT (2022) as lemma aangeteken⁴ is, wat op 'n mate van vestiging in die Afrikaanse mentale leksikon dui. Dit is dus nou 'n prefiksoëd, soos deur die ÷ aangedui word. Aan die regterkant van die figuur wys soliede pyle na *hond÷siek*, *hond÷warm* en *hond÷zef* om die uitbreiding van die evaluerende betekenis vanaf *hond÷lelik* aan te dui. Die donkerder omlyning van die vier prefiksoëdkonstruksies dui op die prominensie van die spesifieke konstruksies met verwysing na hul frekwensies soos dit in die korpusversamelings voorkom.

- (5) Sy t-hemp is agter sy pt-broek ingestEEK (vermoedelik omdat dit **hondwarm** is) – dit hang soos 'n stert bo sy plumbers-crack en hy is kaalvoet.
- (6) Hoeveel Transvalers deur Eucrasy van hul swakhede genees is, is onbekend; dat baie **hondsiek** daarvan geword het, is seker.
- (7) Is totally geskok as jy dalk voor hom 'n wind los, maar sal dit aanvaar. Die probleem is, hy's vervelig of **hondlelik**.
- (8) Dis **hondzef** om moeg by die werk te wees, maar naweke is daar nie brieke nie.
- (9) Dis 'n bergskilpad en hul word **hondmak** en 'n blote plesier om te he.
- (10) in my lang bloedgange omhels ek jou versuite donker engel in die swart wyn of asyn wat uit jou vyf vriende **hondsgetrou** drup en soms stol tot drolle rol ek in ontsettende vreugde in jou woordtorinkie

(VivA-KPO/VivA-KPE)

Figuur 1. Verwantskap tussen konstruksies met *hond+* en *hond÷*

As 'n mens die struktuur van *hond÷*-tipe konstruksies oorweeg, is die eerste eienskap wat 'n mens opval dat hulle uit twee komponente bestaan: 'n diernaam wat as intensiveerder sonder vergelykingsbasis optree, en 'n adjektief. 'n Tweede eienskap van hierdie tipe konstruksies

blyk die afwesigheid van valensiemorfeme (oftewel interfiks) te wees. Voorbeeld van interfiks in Afrikaans is die ·e· in *neut+e-dop* en die ·s· in *huwelik+s-berig*. Studies waarin valensiemorfeemgebruik in hierdie soort konstruksies in Nederlands en Duits aandag geniet, sluit Booij (2010), Booij en Hüning (2014) en Smedts (2007) in. Terwyl valensiemorfeme terloops in die eerste twee bronne bespreek word, is Smedts (2007) se fokus uitsluitlik daarop in Nederlandse “dikke woorde”, oftewel intensieve vorme.

’n Nederlandse spelreël, naamlik uitsonderingsreël 8F (Nederlandse Taalunie 2005:664), of die sogenaamde *beresterkregel* (Smedts 2007:253), maak uitdruklik voorsiening vir die gebruik van die ·e·-valensiemorfem in hierdie tipe konstruksies. Die valensiemorfem onderskei hierdie tipe konstruksies struktureel van ander N+ADJ-adjektiefkomposita deur die ·e·-valensiemorfem ’n vereiste te maak. Hierdie reël is spesifiek van toepassing op die gevalle waar naamwoorde die eerste komponent is en die konstruksie ’n intensieve betekenis het, soos in Ndl. *ap÷e-trots* (“aap÷LK·trots” ‘baie trots’) en Ndl. *ber÷e-sterk* (“beer÷LK·sterk” ‘baie sterk’), waar die ·e·-valensiemorfem volgens Booij (2010:56) ’n onweglaatbare onderdeel van hierdie tipe konstruksies in Nederlands is.

Verder dien die gebruik van die ·e·-valensiemorfem in byvoorbeeld Ndl. *reuz÷e-bekakt* (“reus÷LK·snobisties” ‘baie snobisties’) as verwysing na *reus* wat oorspronklik as onafhanklike naamwoord gebruik is (Booij en Hüning 2014:88). Waar die komponente in ’n ‘soos’-verhouding teenoor mekaar staan, soos in Ndl. *rav+en-zwart* (“raaf+LK·swart” ‘so swart soos ’n raaf’), moet die Nederlandse ·en·-valensiemorfem gebruik word. Ingevolge hoofreël 8.1 (Nederlandse Taalunie 2005:59) is dit verpligtend om die ·en·-valensiemorfem te gebruik wanneer die eerste komponent ’n selfstandige naamwoord is waarvan die meervoudsvorm met ·en eindig. Die verpligtheid van die ·s·-valensiemorfem in Nederlandse konstruksies soos Ndl. *hond÷s-min* (“hond÷LK·min” ‘baie min’) en Ndl. *hond÷s-honger* (“hond÷LK·honger” ‘baie honger’) is nog nie ondersoek nie.

’n Soortgelyke spelreël kon nie vir Duits gevind word nie. Die *Dudenwoerdeboek* meld *hund÷e-* as Duitse prefiks, maar nie *hund÷s-* nie. Dit blyk egter duidelik uit voorbeeld wat deur onder andere Balci (2007), Leuschner en Decroos (2007) en Meibauer (2013) genoem word, dat sowel *hund÷e-* as *hund÷s-* in Duitse prefiksoeidkonstruksies gebruik word. Die voorbeeldkonstruksies uit hierdie bronne word in (11) gelys.

- (11) *hund÷e-mager* (“hond÷LK·maer” ‘baie maer’)
- hund÷s-miserabel* (“hond÷LK·ellendig” ‘baie ellendig’)
- hund÷e-slecht* (“hond÷LK·sleg” ‘baie sleg’)

(Balci 2007)

- hund÷e-elend* (“hond÷LK·ellendig” ‘baie ellendig’)
- hund÷e-müde* (“hond÷LK·moeg” ‘baie moeg’)
- hund÷e-übel* (“hond÷LK·siek” ‘baie siek’)

(Leuschner en Decroos 2007)

- hund÷s-gemein* (“hond÷LK·gemeen” ‘baie gemeen’)

(Meibauer 2013)

’n Voorbeeld van hoe die gebrek aan ’n valensiemorfem hierdie konstruksie in Afrikaans kan kenmerk, is die verskil tussen *hond÷kak* en *hond+e-kak*. Die verskil tussen hierdie konstruksies is dat eersgenoemde ’n N+ADJ-kompositum en laasgenoemde ’n N+N-kompositum is. Die vorm sonder die valensiemorfem dui op *hond÷* wat as intensiveerder gebruik word, terwyl die

vorm met die valensiemorfeem 'n N+N-kompositum is waarin 'n genitiewe verhouding tussen die komponente geld. 'n Mens sou *honde+e·kak* kon parafraseer as "n hond se kak".

'n Algemene voorbeeld waarin 'n naamwoord en 'n adjektief met die ·s·-valensiemorfeem verbind, is *hond+s·getrou* in Afrikaans.⁵ Die gebruik in Afrikaans blyk egter te wees om valensiemorfeme weg te laat om (a) intensieve betekenis of (b) adjektiewe as tweede komponente aan te dui. Dit blyk meer spesifiek uit Tabel 1 (sien afdeling 2.3 waar die gebruik van die konstruksies bespreek word) dat konstruksies soos *hond÷s·taai* en *hond÷s·bang* uitsonderlik is en selde voorkom.

2.2 Betekenis

Die prefiksoëd *hond÷* in 'n konstruksie soos *hond÷siek* dra tot 'n intensiverende betekenis by. Aangesien die betekenis nie aan die leksikale betekenis van die lekseem *hond* verwant is nie, is dit slegs moontlik om hierdie tipe konstruksies as 'baie X' te parafraseer, byvoorbeeld 'baie siek'. In 'n konstruksie soos *hond+mak* is die letterlike betekenis van *hond* nog teenwoordig ('so mak soos 'n hond'), maar in *hond÷siek* is dit duidelik dat *hond÷* gegrantmatikalseer is en slegs die betekenis van 'baie' het. In hierdie verband beklee *hond÷* in Afrikaans 'n spesiale posisie, aangesien:

- ander konstruksies waar die eerste stam 'n diernaam is, óf as 'n vergelyking geparafraaseer moet word óf op slegs een of twee adjektiewe van toepassing is (byvoorbeeld *perd÷*); en
- *hond÷* nie 'n taboewoord (soos byvoorbeeld *pis÷*) of adverbium (byvoorbeeld *bitter*) is nie, maar gereeld saam met verskillende adjektiewe optree.

Met die uitsondering van *perd÷* in *perd÷fris* en *perd÷gerus* kom ander diername in Afrikaans meestal as eerste komponent in kombinasies met een (kenmerkende) adjektief voor, soos *slak+stadig* en *muis+stil* in (12) en (13) illustreer. In Afrikaans is *perd÷* byna vergelykbaar met *hond÷*, aangesien die twee konstruksies met *perd÷* 'n intensiverende betekenis het: In *perd÷fris* en *perd÷gerus* se geval kan die onderskeie konstruksies slegs as 'baie fris' en 'baie gerus' geparafraaseer word.

Die rede waarom *hond÷* en *perd÷*-van taboes en adverbia onderskei word soos in die tweede kolpunt hier bo aangedui, is dat albei prefiksoëde (a) nie inherent emotief soos taboewoorde is nie, en (b) nie soos *bitter* of *baie* as adverbia gebruik word nie. Tans lyk dit of die gebruik van *hond÷* en *perd÷* in Afrikaans as intensiverende prefiksoëde arbitrêr is, net soos die gebruik van *sau÷* in Duits en *ap÷e·* en *ber÷e·* in Nederlands arbitrêr is. Dit is nie duidelik waarom 'n mens nie byvoorbeeld *katgroot* of *katlelik*, of *beesfris* of *beesgerus* in korpusdata aantref nie.

- (12) Dit het die kar swaar en stadig gemaak; inderdaad só **slakstadig**, dat die Ferrari nie sy bande genoeg kon opwarm om greep deur die draaie te kry, om vinniger te ry, om meer bandhitte en daarom meer greep te genereer nie.
- (13) Robbie maak hom so klein as moontlik en sit **muisstil**.

(VivA-KPO)

'n Perifrale dog interessante geval waarin 'n diernaamintensieverder anders as *hond÷* en *perd÷* ontwikkel het, is *stapel÷* soos in *stapel÷gek* ('heeltemal of baie gek'). Volgens Van der Sijs

(2001:540) is *stapel* 'n Middelnederlandse woord vir *kriek*, en die eerste opgetekende gebruik daarvan met die intensiverende betekenis is in 1640 in Nederlands. Hierdie konstruksie is in Afrikaans oorgeërf sonder dat die betekenis eers 'so gek soos 'n kriek' was. Esterhuizen (1974:16) wys ook op *stapel* as 'n ou woord vir *kriek* en dat *stawelgek* as 'n geassimileerde vorm in Afrikaans bekend is. Die enigste voorkoms van *stawelgek* in VivA-KPO is in (14) waar *stawelgek* naas *stapel-gek* in 'n vraag aangebied word vir die leser om die regte antwoord te kies.

- (14) hulle sê hy's nou { **stawelgek** / *stapelgek* }. toe sê ek vir hom in sy gesig { lat / dat } hy gek is.

(VivA-KPO)

Ander Nederlandse konstruksies waarin *stapel-* intensiverend optree, sluit *stapel-dol*, *stapel-mooi* en *stapel-zat* in. In VivA-KPO tree *stapel-* in enkele ander konstruksies intensiverend op, soos *stapel-dik*, *stapel-hoog* en *stapel-mal*, waarvan laasgenoemde die enigste konstruksie is wat nog konseptueel met *stapel-gek* verbind kan word. In die enkele konstruksies wat nog gebruik word, is *stapel-* se betekenis egter totaal verbleik, soos *dood-* wat in afdeling 3.3.1 bespreek word. 'n Soektag vir konstruksies met *kriek-*, as die moderne woord vir *stapel-*, as eerste komponent in VivA se korpusversamelings het die hapax legomenon ('n konstruksie wat slegs een keer voorkom) *kriek-alleen* in (15) opgelewer. Hierdie konstruksie blyk egter 'n geleentheidskepping te wees en dit is onwaarskynlik dat *kriek-* as prefiksoëd sal ontwikkel.

- (15) Julle moet net gaan kyk hoe ek, **kriekalleen**, al die skuilbosse daar voor die grot platgetrap het.

(VivA-KPO)

'n Ander geval waar 'n diernaam as intensiveerder ontwikkel het vóór dit 'n vergelykende interpretasie gekry het, is die Nederlandse *ber-e*, byvoorbeeld in *ber-e-goed* ("beer-LK-goed" 'baie goed'). Volgens Van der Sijs (2001:538) is die intensiverende betekenis van *ber-e* vóór die vergelykende betekenis opgeteken: *ber-e-goed* reeds in 1961 en *ber-e-sterk* eers in 1971. Hierdie observasie is baie belangrik, aangesien dit oor die algemeen aanvaar word dat letterlike vergelykings mettertyd grammatikaliseer om figuurlike of intensiverende betekenis in intensieve vorme te kry. Van der Sijs meen dat leksikografiese moontlik na 'n verklaring van *ber-e*-gesoek het en daarom *ber-e-sterk* 'so sterk soos 'n beer' in 'n later weergawe van die *Van Dale* ingesluit het om *ber-e-goed* te help verklaar. Daar is beslis 'n moontlikheid om hierdie verskynsel in Afrikaans, met genoegsame diachroniese korpusdata, in toekomstige studies na te speur.

2.3 Gebruik

Die voorkoms van *hond-* en *perd-* in VivA-KPO en VivA-KPE word in Tabel 1 opgesom en volgens korpusversameling verdeel. Die *hond-*-konstruksie met die laagste woordfrekwensieklass (hierna N)⁶ – met ander woorde, met die hoogste rou frekwensie in vergelyking met *die* – is *hond-kak* (N=15) in VivA-KPE. Die konstruksies met die laagste N in VivA-KPO is *hond-siek*, *hond-sleg* en *hond-moeg* (N=20) saam met 10 van die 11 *hond-*-konstruksies in VivA-KPE. Die hapax legomena (hierna *hapaxe*) in VivA-KPO, waarvan daar 18 is, se N=24, wat op 'n baie lae voorkoms van hierdie konstruksies in die betrokke korpusversameling dui.

Geen afleidings kan oor hierdie konstruksies in Afrikaans gemaak word sonder bykomende en gestratificeerde data nie, maar daar is 'n identifiseerbare tendens wat daarop dui dat *hond*[÷] besig is om te grammatikalseer, aangesien die hoë voorkoms van hapaxe tekenend is van 'n morfeem se produktiwiteit. In VivA-KPO is *hond*[÷] se produktiwiteitswaarde (hierna P) 0,06, en in VivA-KPE is *hond*[÷] se P=0,1, terwyl daar geen hapaxe met *perd*[÷] is nie en *perd*[÷] daarom hoegenaamd nie produktief is nie.

In VivA-KPO is *perd*[÷]*fris* se N=17 en *perd*[÷]*gerus* se N=22; in VivA-KPO is *perd*[÷]*fris* se N=17, terwyl *perd*[÷]*gerus* nie in die versameling voorkom nie. Dit wil lyk asof *perd*[÷]*gerus* se gebruik beperk is en *perd*[÷]*fris* die prototipiese konstruksie vir *perd*[÷] is. Daar is nie hapaxe met *perd*[÷] soos in die geval van *hond*[÷] nie, wat daarop dui dat *perd*[÷] glad nie gegrantikalseer is nie.

Tabel 1. Woordfrekwensieklas (N) van *hond*[÷]- en *perd*[÷]-konstruksies

<i>VivA-KPO</i>			<i>VivA-KPE</i>		
<i>MEK</i>	<i>N</i>	<i>Trefslae</i>	<i>MEK</i>	<i>N</i>	<i>Trefslae</i>
<i>hond</i> [÷]					
<i>die = 14 058 066</i>			<i>die = 1 080 247</i>		
hondmoeg	20	13	hondkak	15	27
hondsiek	19	19	hondsiek	18	5
hondsleg	19	19	hondmak	18	4
hondkak	21	9	hondsleg	18	4
hondlelik	22	4	hondlelik	18	3
hondzef	22	4	hondpoes	19	2
hondstaai	23	2	hondtos	19	2
hondbly	24	1	hondbang	20	1
hondejaloers	24	1	hond-ou	20	1
hondgoor	24	1	hondskelm	20	1
hond-hard	24	1	hondswak	20	1
hondjammer	24	1	hondwarm	20	1
hondkoud	24	1			
hondlaag	24	1			
hondmaklik	24	1			
hondmoeilik	24	1			
hondnat	24	1			
hondsarm	24	1			
hondsbang	24	1			
hondsellendig	24	1			
hondshonger	24	1			
hondslui	24	1			
hondvervelig	24	1			

hondwarm	24	1				
<i>perd[÷]</i>						
perdfris	17	141		perdfris	17	10
perdgerus	22	4				

Nieteenstaande die verskil in die korpusgroottes is dit opmerklik dat 27 unieke *hond[÷]*-konstruksies in VivA-KPO en 12 in VivA-KPE voorkom. In VivA-KPE verbind *hond[÷]* met taboewoorde met negatiewe betekenismomente, soos *kak*, *poes* en . Die meerderheid van die hapaxe in VivA-KPO (15 van die 17) is ook adjektiewe met 'n negatiewe betekenislading, byvoorbeeld *goor*, *honger*, *lui* en *vervelig*. 'n Tweede waarneming is dat die betekenis van *hond[÷]* in hierdie adjektiefverbindings slegs tot die betekenisonderskeid van 'baie' bydra, en geensins 'n vergelykende verhouding aandui nie.

'n Semantiese kategorisering van die adjektiewe waarmee *hond[÷]* in Afrikaans combineer, kan meer insig rondom hierdie konstruksies se gebruik en ontwikkeling in Afrikaans bied. 'n Stel semantiese kategorieë waarin adjektiewe verdeel kan word, is dié van Hundsnurscher en Splett (1982). Hulle onderskei 16 hoofkategorieë wat verder onderverdeel kan word, soos uiteengesit vir doeleinades van GermaNet (Eberhard Karls Universität Tübingen 2020). Kyk Tabel 2 vir 'n opsomming van die tale en adjektiewe waarmee minstens een diernaam-intensieverder met 'n spesifieke adjektief verbind. In die eerste kolom verskyn die Afrikaanse vertaling van die adjektief waarmee die prefiksoëd verbind, terwyl die tipe adjektief as een van Hundsnurscher en Splett (1982) se 16 moontlikhede in die tweede kolom aangedui word. In kolomme 1–7 word aangedui of die betrokke konstruksie in onderskeidelik Duits, Nederlands, Afrikaans, Grieks of Engels voorkom. Die simbole wat in die tabel gebruik is, is die volgende:

- + dui aan dat *hond[÷]* as prefiksoëd gebruik word
- Δ dui aan dat *sog[÷]* as prefiksoëd gebruik word
- ◊ dui aan dat *perd[÷]* as prefiksoëd gebruik word
- □ dui aan dat *aap[÷]* as prefiksoëd gebruik word
- ○ dui aan dat *beer[÷]* as prefiksoëd gebruik word.

Tabel 2. Opsomming van die adjektiewe waarmee diernaamprefiksoëde verbind

Vertaalde Afrikaanse adjektief	Adjektief se semantiese kategorie	D.	Ndl.	Afr.	Gr.	Eng.
goed	ALGEMEEN: EVALUERING		○			
sleg	ALGEMEEN: EVALUERING	Δ +	○	+		
zef	ALGEMEEN: EVALUERING			+		
pragtig	ALGEMEEN: VERGELYKING	Δ				
mak	GEDRAG: DIERSPESIEFIEK			+		
lui	GEDRAG: GEDRAG/KARAKTER			+		
stout	GEDRAG: GEDRAG/KARAKTER	Δ				
brutaal	GEDRAG: NEIGING			+		
gemeen	GEDRAG: NEIGING	+				
snaaks	GEDRAG: NEIGING	Δ				

<i>Vertaalde Afrikaanse adjektief</i>	<i>Adjektief se semantiese kategorie</i>	<i>D.</i>	<i>Ndl.</i>	<i>Afr.</i>	<i>Gr.</i>	<i>Eng.</i>
dom	GEESTELIKE ASPEK: INTELLIGENSIE/AANDAG	Δ				
onnozel	GEESTELIKE ASPEK: INTELLIGENSIE/AANDAG	Δ				
beroerd	GEMOED: GEVOEL		+			
bly	GEMOED: GEVOEL		+			
ellendig	GEMOED: GEVOEL	+	+			
kak	GEMOED: GEVOEL			+		
bang	GEMOED: STIMULANT		+			
dronk	GEMOED: STIMULANT		□			
gerook	GEMOED: STIMULANT		□ ○			
gerus	GEMOED: STIMULANT			◊		
jags	GEMOED: STIMULANT	Δ	□			
kwaad	GEMOED: STIMULANT				+	
trots	GEMOED: STIMULANT		□			
verveeld	GEMOED: STIMULANT				+	
vervelig	GEMOED: STIMULANT			+		
duur	KWANTITEIT: KOSTE	Δ		+		
moeg	LIGGAAMLIK: BEGEERTE/GEVOEL	Δ +	+	+		+
mislik/siek	LIGGAAMLIK: AANDOENING	+				
siek	LIGGAAMLIK: AANDOENING		+	+		+
sterk	LIGGAAMLIK: GESTEL	Δ	○			
fris	LIGGAAMLIK: VOORKOMS			◊		
lelik	LIGGAAMLIK: VOORKOMS			+		
maer	LIGGAAMLIK: VOORKOMS	+				
taai	MATERIEEL: SAMESTELLING			+		
koel	MATERIEEL: TEMPERATUUR			+		
koud	MATERIEEL: TEMPERATUUR	Δ +		+		
warm	MATERIEEL: TEMPERATUUR			+		
snoesig	MATERIEEL: TOESTAND	Δ	○			
vars	PERSEPTUEEL: SMAAK	Δ				
arm	SOSIAAL: SOSIALE VLAK		+			
ryk	SOSIAAL: SOSIALE VLAK	Δ				
ou	TYDVERWANT: OUDERDOM			+		
moeilik	VERHOUDING: MOEILIKHEIDSGRAAD		+			

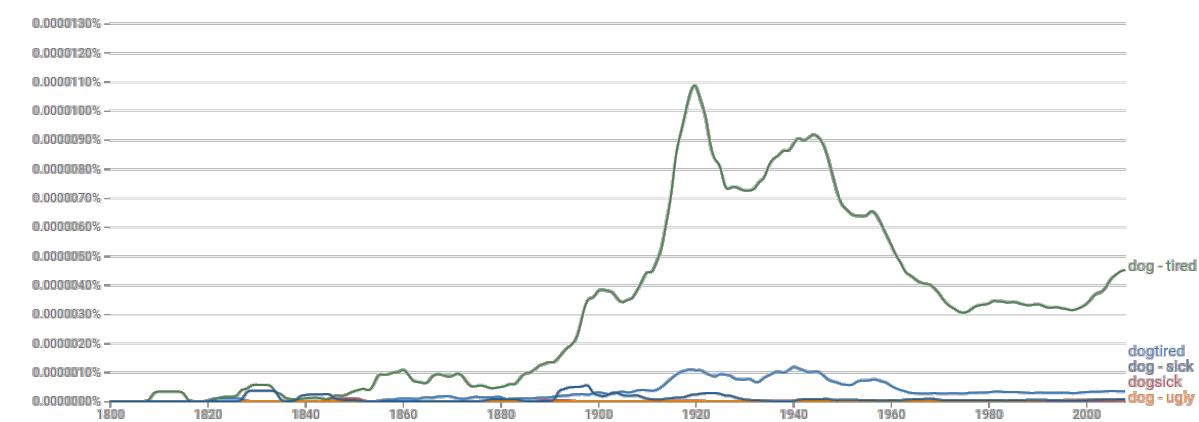
Uit Tabel 2 blyk gemoedstemming, gedrag en geestelike aspek die algemeenste semantiese kategorieë te wees van die adjektiewe wat met diernaamprefiksoëde verbind. Dit is opvallend dat *moeg* in al die Germaanse tale in die tabel met *hond-* verbind om 'n intensieve betekenis aan te duい. In Nederlands en Duits word ook ander diername as *hond-* gebruik. In Duits is dit hoofsaaklik *sau-* en in Nederlands is dit *ap-e-* en *ber-e-*. Die aanvanklike skema vir hierdie tipe konstruksies in Afrikaans kan dus verfyn word na die skema in (16):

- (16) $[[a\div]_N [b]_{ADJ}]_{ADJ} \Leftrightarrow [\text{baie SEM}_{ADJ}],$
waar $[a]_N = hond\div/peri\div,$
waar $[b]_{ADJ} = \text{hoofsaaklik adjektiewe wat na gedrag, gemoedstemming of geestelike aspekte verwys.}$

Hundsnurscher en Splett (1982) se kategorieë sou in toekomstige diachroniese studies oor diernaamintensiveerders gebruik kon word.

2.4 Opmerking

In Engels word die eerste gebruik van *dog-tired* ("hond \div -moeg" 'baie moeg') waarin *dog* dieselfde intensiverende betekenis as *hond \div* in Afrikaans het, deur die aanlyn *Merriam-Webster* (s.j.) as 1770 aangedui.⁷ Ander intensieve vorme in Engels met *dog \div* is nie in dié woordeboek gelys nie. Om te sien of *dog* in Engels soos *hond \div* in Afrikaans gebruik word, is 'n korpussoektog deur middel van Google Ngram Viewer⁸ uitgevoer. Die adjektiewe wat gekies is en in Figuur 2 grafies voorgestel word, is *tired*, *ugly* en *sick*. Hierdie drie vertaal-ekwivalente is gekies omdat hulle van die mees frekwente Afrikaanse kombinasies met *hond \div* is, soos in Tabel 1 gesien kan word. Van die drie konstruksies is *dog-tired* die sterkste gevëstig, terwyl *dog-sick* en *dog-ugly* sporadies voorkom, maar, anders as *dog-tired*, nie in *Merriam-Webster* opgeteken is nie.⁹ Engels is volgens Hendrikx, Van Goethem, Meunier en Hiligsmann (2017:402) meer tot sintaktiese intensivering (oftewel *analytical modification*) geneig en beskik oor 'n vergelyking wat dieselfde betekenis as *hond \div -siek*-tipe konstruksies het: *as sick as a dog*.

Figuur 2. Die gebruik van *dog \div* 'hond \div ' in Engels in Google Books Ngram Viewer (Michel e.a. 2011)

Volgens Efthymiou (2017) word *scilo \div* ('hond \div ') ook in Grieks gebruik om te intensiveer. Enkele voorbeeldwaarna sy verwys, is *scilo \div -varjéme* ("hond \div -vervelig" 'baie vervelig'), Gr. *scilo \div -pináo* ("hond \div -kwaad" 'baie kwaad') en Gr. *scilo \div -vrízo* ("hond \div -aanstootgee" 'ernstig

aanstoot gee’). Benewens Efthymiou kon geen verdere bronre opgespoor word waarin hierdie tipe konstruksies in Grieks in meer besonderhede bespreek word nie. Ander gevalle waar *hond-* met ’n werkwoord verbind, soos in die Griekse *scilo-vrizo*, kon nie in enige ander taal gevind word nie.

Die moontlikheid bestaan dat Afrikaans *hond-*-konstruksies uit 16de- en 17de-eeuse Duits geërf het. Oebel (2011) meen dat Duitse komplekse waarin *hund-*-dieselde betekenis het as wat *hond-* tans in Afrikaans het, tussen die 16de en 17de eeu in Duits gevorm en gebruik is. Voorbeeld van (versteende) *hund-*-konstruksies in Duits wat hy noem, is *hund-e-schlecht* (“hond-sleg” ‘baie sleg’) en *hund-s-miserabel* (“hond-ellendig” ‘uiters ellendig’). In moderne Duits lyk dit of *sau-* ‘sog-’ hierdie intensiverende funksie oorgeneem het. Voorts is dit opmerklik dat die *Dudenwoordeboek* *hund-e-*, met die valensiemorfeem, as Duitse prefiks identifiseer. In *sau-* se geval word dit as prefiks aangedui,¹⁰ maar ook as voorbeeld van ’n prefiksoïed.¹¹

3. Konstruksies met ’n taboeprefiksoïed (K1) en ’n adjektief (K2): die tipe *kak-snaaks*

Konstruksies waarin taboes as eerste komponent en ’n adjektief as tweede komponent voorkom, byvoorbeeld *fok-dom* in (17) en *kont-lank* in (18), word in hierdie afdeling bespreek. Hierdie konstruksies, wat onderskeidelik as ‘baie dom’ en ‘baie lank’ geparafraseer kan word, stem in vorm en betekenis met gewone intensieve vorme soos *ys+koud* (‘baie koud’) in (19) ooreen.

- (17) Thx Wat van ‘Vendetta’? met kaptein Mike Torello, badass Ray Luka en **fokdom** Paulie.
Ek, my pa en my broer het dit elke Vrydagaand slaafs gekyk en dit was ons bonding time.
- (18) Golden circle se ry was **kontlank** gewees om in te kom maar was die moeite werd.
- (19) Ek word **yskoud** en my hart klop wild in my binneste soos ek hierdie artikel lees.

(VivA-KPE)

Taboes is ’n onderwerp wat gereeld in taalkundestudies oor intensivering aandag geniet. Napoli en Hoeksema (2008:351) verwys na taboes as “syntactic silly putty” om hulle veelsydigheid te beskryf. Studies waarin taboes as sintaktiese intensiveerders of morfologiese komponente beskryf of ondersoek word, sluit Nübling en Vogel (2004), Kehayov (2009) en Ruette (2018) in. Daar bestaan egter steeds ’n leemte met betrekking tot die beskrywing van taboes as intensiverende prefiksoïede. Die bespreking wat volg, het ten doel om die leemte met betrekking tot die morfologiese bestudering van taboes as intensiverende prefiksoïede in Afrikaans te vul.

3.1 Vorm

Die vorm van *kak-snaaks*-konstruksies kan skemasies soos die skema in (20) voorgestel word. Konstruksies met taboes as intensiverende komponente is nou verwant aan intensiverende konstruksies waar die eerste komponent nie ’n taboe is nie, soos die skemas in (21) en (22).

- (20) $[[a^\div]_N [b]_{ADJ}]_{ADJ} \Leftrightarrow [\text{baie SEM}_{ADJ}]$,
waar $[a]_N$ = taboewoord onverwant aan SEM_{ADJ}
≈
- (21) $[[a^\div]_N [b]_{ADJ}]_{ADJ} \Leftrightarrow [\text{baie SEM}_{ADJ}]$,
waar $[a]_N = hond^\div$
waar $[b]_{ADJ}$ = hoofsaaklik adjektiewe wat na gedrag, gemoedstemming of
geestelike aspekte verwys
≈
- (22) $[[a^+]_N [b]_{ADJ}]_{ADJ} \Leftrightarrow [\text{so SEM}_{ADJ} \text{ soos SEM}_N]$,
waar $[a]_N$ = diernaam wat SEM_{ADJ} as kenmerkende eienskap het.

Bykomende voorbeeld van waar die taboes as prefiksoëde optree, is *doos

-dronk*, kak

-besig

 en *poes

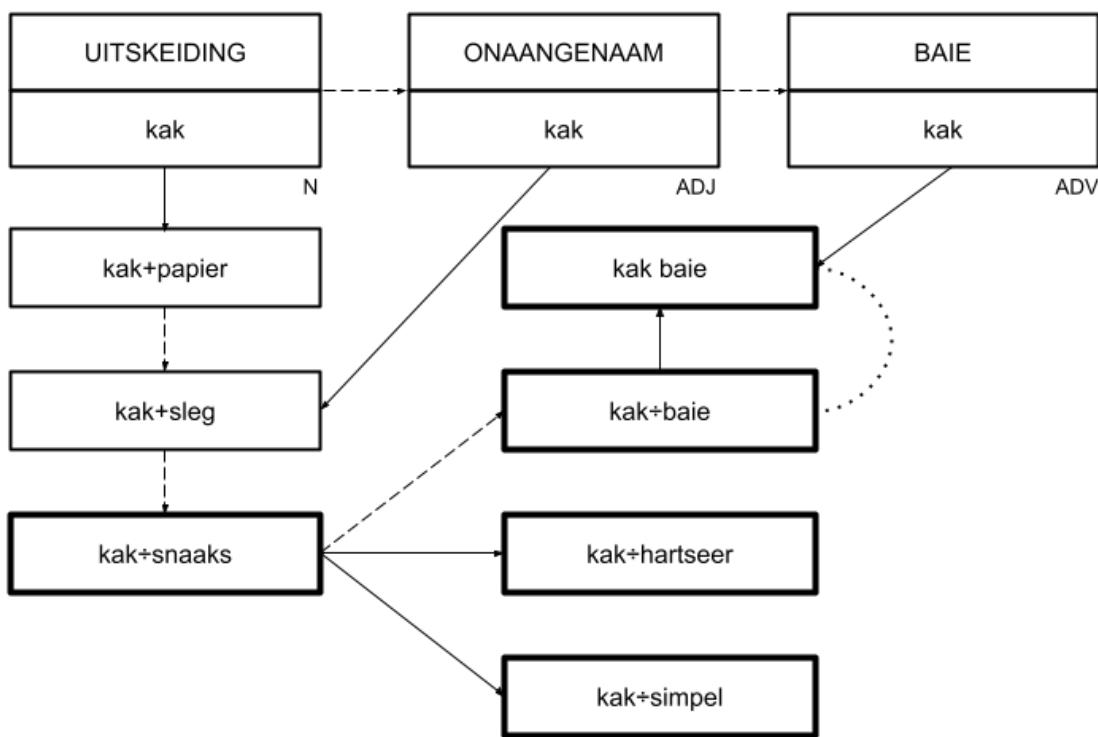
-duur*

Vervolgens word daar slegs op konstruksies soos *kak

-besig*

- (23) As ek moet kies tussen **doosdronk** word en soos 'n doos oor spelling aangaan, dan wen **doosdronk** word elke keer hands down.
- (24) Tit-bits: Haar ouers was **kakbesig** onder die lakens – sy is die jongste van agt kinders.
- (25) Jou troue was heel moontlik **poesuur** en (in jou oë) fokken glamourous en “die partytjie van die jaar” gewees.
- (26) Egoli is nie South African Heritage waарoor ons almal moet huilerig raak nie, dis 'n **kak sepie** wat opgeindig het as 'n **kak sepie** wat net gefloat het omdat hulle sell-outs geraak het vir al die local **kakspenders**.
- (27) Ons is bly jy het **kak baie** geld uit ons uit gemaak.
- (28) Nadat my hele lunch totally opgefok was en ek 'n ekstra 40 minute op **kak** spandeer het, het ek eventually by die werk uitgekom net sodat die krag uitfok en nog so paar PC's en servers ombliksem.
- (29) Enige iemand wat Rottweilwers en Husky's toelaat om te teel moet in my mening nader staan vir een standaard **poesklap**.
- (30) “Ek is allergies vir neute of andersins dalk vir single-ply **kakpapier**.”

(VivA-KPE)

Figuur 3. Verwantskap tussen konstruksies met *kak+* en *kak÷*

In Figuur 3 word die drie basiese betekenisse van *kak* – “uitskeiding”, “onaangenaam” en “baie” – aangedui. ’n Uitbreiding van *kak* as uitskeiding is *kak+papier*, wat deur middel van stippelpyle met *kak+sleg* as uitbreiding verbind word. Die stippelpyl tussen *kak÷snaaks* en *kak÷baie* dui op laasgenoemde wat ’n verlenging van eersgenoemde is: Die betekenis van *kak÷* het begin grammatikaliseer en uitgebrei na adjektiewe wat nie met die lekseem verband hou nie.

Die soliede pyl tussen *kak÷baie* en *kak baie* dui op die verlengingsverhouding waar *kak* as intensiverende adverbium begin gebruik is, wat geleei het tot *baie* wat ’n betekenisonderskeid vir *kak÷* begin word het. Laastens dui die donkerder omlyning die prefiksoëdkonstruksies aan wat algemeen voorkom.

3.2 Beteenis

Die betekenis van taboewoorde wanneer hulle deel van ’n intensieve vorm is, word beïnvloed deur die grammatikale intensiveringsfunksie waartoe hulle bydra. Die betekenis van die taboos in konstruksies soos *kak÷snaaks* is nie verwant aan die leksikale betekenis van die onafhanklike lekseme nie, maar daar is wel ’n skakeling met hulle negatiewe betekeniswaarde. Hierdie tipe konstruksies kan geparafraseer word as ‘baie X’ waar *X* die adjektief is, maar dit gaan met die nadruk van die eerste komponent se negatiewe betekeniswaarde gepaard. As gevolg van die taboewoord wat as intensiverende komponent gebruik word, is die konstruksie *kak÷warm* ongetwyfeld meer gelaai as ander konstruksies wat ‘baie warm’ beteken, soos *vuur+warm* of *hond÷warm*. Taboeprefiksoëde soos *kak÷* beklee dus ’n spesiale posisie in Afrikaans, aangesien:

- taboos se konnotatiewe waarde of emotiewe betekenismomente hulle uiters gesik maak om evaluering aan te duif;
- taboos as adjektiewe, werkwoorde, tussenwérpsels, adverbia, naamwoorde én prefiks-oëde optree en in alle gevalle tot 'n evaluerende betekenis bydra.

Die eienskap van taboeprefiksoëde, soos *pis*[÷] en *kak*[÷], om 'n intensiverende betekenis bykomend tot hulle taboewaarde te hê, is belangrik, en in hierdie verband is Combrink (1990:90) se onderskeid tussen 'n "emosionele betekenismoment" en 'n "gevoelswaarde" sprekend. Die vernaamste verskil tussen 'n woord/woorddeel met 'n emosionele betekenismoment en een met 'n bepaalde gevoelswaarde, is dat daar by 'n emosionele betekenismoment sprake van 'n gevestigde emotiewe aspek van die woord se betekenis is. 'n Woord met 'n spesifieke gevoelswaarde verteenwoordig volgens Combrink 'n "uniek-persoonlike emosiebelaaide assosiasie" tussen 'n individu en die spesifieke woord. Combrink noem vloekwoorde as 'n voorbeeld van woorde met emotiewe betekenismomente, en beledigings as konstruksies met gevoelswaarde. Hy bespreek nie hierdie konsepte in meer besonderhede nie, en daar is sedertdien ook nie iets daaroor in of vir Afrikaans gepubliseer nie.

Die onderskeid wat Combrink tref, is egter nie so eenvoudig nie. Emosionele betekenismomente en gevoelswaarde is nie noodwendig onverwant nie, soos taboeprefiksoëde in Afrikaans bewys. Neem byvoorbeeld die konstruksies in (31)–(36) waarin *snaaks* met verskillende taboos geïntensiveer word. As gevolg van die gebruik van taboos is daar 'n emosionele betekenismoment in elkeen van die konstruksies. In hierdie verband kan daar ook van denotatiewe teenoor konnotatiewe betekenisonderskeidings (Bosman en Pienaar 2017:307–8) melding gemaak word: Daar is nie 'n manier om denotatief (met betrekking tot die vasstelbare werklikheid) tussen die konstruksies in (31)–(36) te onderskei nie, aangesien elkeen se denotatiewe betekenis 'baie snaaks' is.

Die konnotatiewe of assosiatiewe waarde van die konstruksies verskil moontlik. Of die vorm met *poes*[÷] 'n bykomende (negatiewe) gevoelswaarde het wanneer dit met die vorme met *hel*[÷] of *moer*[÷] vergelyk word, is 'n ope vraag en sal van gebruiker tot gebruiker verskil. Dit is dus moontlik dat emosionele betekenismomente deur 'n taboeprefiksoëde se gevoelswaarde beïnvloed kan word. Dit val buite die fokus van hierdie artikel om die gevoelswaarde van spesifieke taboos in meer besonderhede te bepaal, aangesien dit 'n omvattende sosio- en/of psigolinguistiese studie behoort te wees.

- (31) Nie lekker as jy jar is nie maar **foksnaaks** as jy senior is later.
- (32) Julee dink miskien dit is **helsnaaks** as 'n Aprilgek-grap maar as daai grap se hoenders huistoe kom lag almal van ons lankal nie meer daaroor nie.
- (33) Vir my is dit **kaksnaaks** hoe ons land se serial racists elke keer kop uitsteek as die woord transformasie uit die mond van ons Minister van Sport kom.
- (34) Hierdie girl is goed, en **moersnaaks** op Twitter.
- (35) Ek's mal oor die trolls en dan te kyk hoe allie mielieboere hulle self benat. Dis **pissnaaks**.
- (36) Die 21 sekondes wat ek kon sien van die tweede clip was **poessnaaks**.

(VivA-KPE)

In studies waar die intensiverende funksie van taboos ondersoek word, is dit algemeen om die taboos in kategorieë te verdeel. Een van die tabelle wat Leuschner (2010) vir Duitse, Nederlandse en Sweedse prefiksoëde maak, sluit spesifiek taboeprefiksoëde as 'n aparte kategorie in. Nübling en Vogel (2004) het in hulle studie vier kategorieë taboos in Nederlands, Duits en Sweeds onderskei en ondersoek, naamlik skatologie, religie, seks en siektes.

Die gebruik van hierdie kategorieë in die onderskeie tale word in Nübling en Vogel (2004:20) deur middel van plustekens aangedui: 'n Maksimum van drie plustekens duï op die hoë voorkoms van 'n kategorie in 'n spesifieke taal. Uit hulle opsommende tabel blyk seks die algemeenste kategorie vir Nederlandse taboos, skatologie vir Duitse taboos en religie vir Sweedse taboos te wees. Dit is slegs in Nederlands waar siektes as 'n taboekategorie voorkom.

'n Omvattender studie waarin aandag aan taboos in verskillende tale geskenk word, is Ljung (2011). Ljung (2011:35) identifiseer dieselfde taboekategorieë (hy verwys na "temas") as Nübling en Vogel (2004), maar voeg 'n vyfde kategorie by, naamlik *ma* (familie). Volgens Ljung (2011:39) word seksuele taboos nie in die meeste Germaanse tale (hy noem spesifiek Duits en Sweeds) gebruik om te intensiever nie, maar eerder religieuse of skatalogiese taboos. Afrikaans word nie in Leuschner (2010), Nübling en Vogel (2004) of Ljung (2011) of enige ander taaltaboestudies ingesluit nie. Studies oor taboegebruik in Afrikaans is taalspesifiek en hoofsaaklik beperk tot ouer bronne soos Calitz (1979), Dekker (1991), Feinauer (1981) en in 'n mindere mate Van der Merwe (1996) en Van Huyssteen (2021).

Nübling en Vogel (2004) se vier kategorieë, asook Ljung (2011) se familiekategorie, word in Tabel 3 gebruik om taboeprefiksoëde te kategoriseer. In die eerste kolom van Tabel 3 word die vertaalde Afrikaanse taboeprefiksoëd gelys, aangevul met die taboeprefiksoëde wat met behulp van die korpusdata in VivA se korpusversamelings geïdentifiseer is. In die tweede kolom is die taboekategorie en in die derde kolom die taal (hetsy Afrikaans, Engels, Fries, Nederlands of Duits) waarin die taboe as 'n intensiverende prefiksoëd optree. Die taboekategorie wat algemeen in Afrikaans, Nederlands, Duits en Engels voorkom, is seks en skatologie.

Soos deur die literatuur bevestig word, word siektes slegs in Nederlands gebruik om te intensiever. Die intensivering deur middel van siektes gaan in Nederlands ook eerder met 'n naamwoord as 'n adjektief gepaard, maar dié taboe word vir doeleindes van volledigheid in Tabel 3 ingesluit. Ruette (2018:226) se aanvanklike hipotese is dat Nederland se Calvinistiese geskiedenis 'n invloed op die gebruik en verspreiding van siektes as intensiveerders gehad het. Sy gevolg trekking is uiteindelik dat 'n aantal sosio-ekonomiese faktore (waaronder verstedeliking) 'n waarskynliker verklaring vir die verskynsel bied. In Allan en Burridge (2006:219–221) se hoofstuk oor die taboewaarde van siektes en dood is daar 'n onderafdeling oor die gebruik van *kanker* as taboe.

Tabel 3. Kategorisering van taboeprefiksoëde in Wes-Germaanse tale

<i>Afrikaanse of vertaalde taboeprefiksoëde</i>	<i>Taboekategorie</i>	<i>Taal</i> ¹²
<i>dood</i> [÷]	SIEKTE	Afr. D. F. Eng. Ndl.
<i>doos</i> [÷]	SEKS	Afr.
<i>fok</i> [÷]	SEKS	Afr. Eng. Ndl.
<i>god</i> [÷]	RELIGIE	Afr. D. Ndl.
<i>hel</i> [÷]	RELIGIE	Afr.
<i>kak</i> [÷]	SKATOLOGIE	Afr. D. Eng. Ndl.
<i>kanker</i> [÷]	SIEKTE	Ndl.
<i>kolera</i> [÷]	SIEKTE	Ndl.
<i>kont</i> [÷]	SEKS	Afr.
<i>kots</i> [÷]	SKATOLOGIE	Afr. Ndl.
<i>moer</i> [÷]	FAMILIE (MA)	Afr.
<i>moord</i> [÷]	SIEKTE	D.
<i>pis</i> [÷]	SKATOLOGIE	Afr.
<i>poes</i> [÷]	SEKS	Afr.
<i>skyt</i> [÷]	SKATOLOGIE	Afr.
<i>slet</i> [÷]	SEKS	Afr.
<i>tering</i> [÷] ¹³	SIEKTE	Afr. Ndl.
<i>testikel</i> [÷]	SEKS	Ndl.
<i>tifus</i> [÷]	SIEKTE	Ndl.
<i>tos</i> [÷]	SEKS	Afr.
<i>vrek</i> [÷]	SIEKTE ¹⁴	Afr.

Soos wat *kak*[÷] in Afrikaans 'n algemene taboeprefiksoëde is, word *scheiß*[÷] in Duits en *poep*[÷] of *schijt*[÷] in Nederlands gebruik om 'n verskeidenheid adjektiewe mee te intensiever. Voorbeeld van Duitse konstruksies met *scheiß*[÷] sluit *scheiß-gut* ("kak[÷]-goed" 'baie goed'), *scheiß-kalt* ("kak[÷]-koud" 'baie koud') en *scheiß-faul* ("kak[÷]-lui" 'baie lui') in. Volgens die *Dudenwoordeboek* word *scheiß*[·] in sulke gevalle as 'n prefiks geklassifiseer.¹⁵ Nederlandse voorbeeld sluit *poep*[÷]*duur* ("poep[÷]-duur" 'baie duur') en *schijt*[÷]*moe* ("skyt[÷]-moeg" 'baie moeg') in. Volgens Ljung (2011:157) is Engels nie geneig om deur middel van skatologiese taboes te intensiever nie; die enigste voorbeeld wat hy noem, is *pisspoor* ("pis[÷]-slegte" 'baie sleg') en *shitsure* ("kak[÷]-seker" 'baie seker'). Skatologiese intensieverders blyk dus 'n algemene verskynsel in verskeie Germaanse tale te wees.

'n Taboeprefiksoëde wat totaal verbleik is en gegrantmatikaliseer het tot 'n punt waar die taboestatus nie meer bestaan nie, is *dood*[÷]. Volgens Hoeksema (2012) is *dood+siek* reeds in 1330 as 'n voorbeeld van 'n oorsaakkompositum ('so siek dat die persoon doodgaan') aangeteken. Hy meen dat die produktiewe gebruik van *dood*[÷] in die betekenis van 'baie'veral van 1750 tot 1930 in Nederlands teenwoordig was; die vorme wat vandag nog gebruik word, het waarskynlik in daardie periode ontstaan. In Afrikaans is *dood*[÷] 'n uiters algemene intensieverder en verbind dit met uiteenlopende adjektiewe, soos gesien kan word in voorbeeld soos *dood-gelukkig*, *dood-slim* en *dood-tevrede* in (37)–(39). Blanco-Suárez (2020) het in 'n onlangse studie

ondersoek oor die intensiverende bywoord *mortal* in Engels gedoen wat daarop dui dat *dood* ook algemeen in Engels as (sintaktiese) intensiveerder gebruik word.

- (37) Die eienaar, 'n jong Noorweér, verseker ons egter dat hy **doodgelukkig** daar woon en volkome tevrede met sy lot is.
- (38) Ná hy kroeg toe verdwyn het, leun Heleen nader. "Dis mos daardie **doodslim** ou van die ingenieursfakulteit? Die een waarvan jy altyd praat?"
- (39) "En seker Hanno se grootste verlies. Hy is 'n regte smulpaap en Denise verpes 'n kokery. Pla dit hom ooit? Of is hy **doodtevrede** met die wegneemhoender wat altyd sy groot versoeking was?"

(VivA-KPO)

3.3 Gebruik

Wanneer 'n mens die gebruik van taboeprefiksoëde in VivA se korpusversamelings oorweeg, staan die informele gebruik daarvan sentraal. Taboeprefiksoëde behoort vas aan die adjektief geskryf te word, maar verwarring bestaan, waarskynlik omdat die taboes ook adverbiaal kan optree om 'n adjektief te intensiveer (soos *baie* en *bitter* in Afrikaans). Ter illustrasie kan die gevallen *kak snaaks*, *pis snaaks* en *poes snaaks* – as twee woorde geskryf, teenoor *kak÷snaaks*, *pis÷snaaks* en *poes÷snaaks* wat vas geskryf is – geneem word. In die korpusversamelings kom *pis snaaks* en *poes snaaks* meer as die vasgeskryfde vorm voor: een trefslag van *pis÷snaaks* teenoor *pis snaaks* se vyf, terwyl *poes÷snaaks* met 33 trefslae basies 'n derde van *poes snaaks* se 96 trefslae is. Daarteenoor is daar nie 'n voorkeurvorm tussen *kak snaaks* en *kak÷snaaks* nie; albei het 88 trefslae. Daar is dus nie 'n vaste patroon met betrekking tot los en vas skryf van hierdie konstruksies nie, en die situasie verskil wanneer verskillende taboes met mekaar vergelyk word. Vir doeleinades van hierdie afdeling word slegs gevallen in die N-tabelle ingesluit waar die taboes vas aan die adjektiewe geskryf word, soos in Trollip (2022:7–24) verduidelik.

Tabel 4 is 'n opsomming van die data wat in hierdie afdelings bespreek word, en is in vyf kolomme verdeel: Die eerste kolom bevat die taboeprefiksoëde, die tweede kolom die getal unieke intensiverende konstruksies met die spesifieke taboe; die derde kolom lys enkele voorbeeldes, die vierde kolom dui die aantal hapaxe aan, en die vyfde kolom toon die taboeprefiksoëde se woordfrekwensietafel. Die tabel is georden volgens die totale getal konstruksies met die relevante prefiksoëde; *dood÷* is dus eerste, en *tok÷* en *tos÷* laaste.

Tabel 4. Opsomming van taboeprefiksoëdkonstruksies in VivA se korpusversamelings

Taboe-prefiksoëde	Getal konstruksies	Voorbeeldes	Getal hapaxe	Tabel
<i>dood÷</i>	VivA-KPO: 134 VivA-KPE: 33	<i>dood÷moeg;</i> <i>dood÷stil</i>	VivA-KPO: 50 VivA-KPE: 8	Tabel 5
<i>poes÷</i>	VivA-KPO: 38 VivA-KPE: 75	<i>poes÷goed;</i> <i>poes÷klein</i>	VivA-KPO: 15 VivA-KPE: 9	Tabel 6
<i>kak÷</i>	VivA-KPO: 24 VivA-KPE: 64	<i>kak÷lank;</i> <i>kak÷maklik</i>	VivA-KPO: 13 VivA-KPE: 27	Tabel 7

Taboe-prefiksoëd	Getal konstruksies	Voorbeelde	Getal hapaxe	Tabel
<i>vrek-</i>	VivA-KPO: 40 VivA-KPE: 22	<i>vrek- baie;</i> <i>vrek- koud</i>	VivA-KPO: 21 VivA-KPE: 17	Tabel 8
<i>moer-</i>	VivA-KPO: 16 VivA-KPE: 11	<i>moer- dronk;</i> <i>moer- mal</i>	VivA-KPO: 13 VivA-KPE: 9	Tabel 9
<i>doos-</i>	VivA-KPO: 6 VivA-KPE: 16	<i>doos- kwaad;</i> <i>doos- snaaks</i>	VivA-KPO: 4 VivA-KPE: 11	Tabel 10
<i>pis-</i>	VivA-KPO: 10 VivA-KPE: 5	<i>pis- bang;</i> <i>pis- cool</i>	VivA-KPO: 5 VivA-KPE: 2	Tabel 11
<i>hel-</i>	VivA-KPO: 10 VivA-KPE: 2	<i>hel- dom;</i> <i>hel- dors</i>	VivA-KPO: 8 VivA-KPE: 2	Tabel 12
<i>god-</i>	VivA-KPO: 4 VivA-KPE: 3	<i>god- s- moontlik;</i> <i>god- s- onmoontlik;</i> <i>god- verlate</i>	VivA-KPO: 1 VivA-KPE: 0	NVT
<i>kots-</i>	VivA-KPO: 4 VivA-KPE: 3	<i>kots- geel;</i> <i>kots- mislik</i>	VivA-KPO: 2 VivA-KPE: 0	NVT
<i>kont-</i>	VivA-KPO: 0 VivA-KPE: 3	<i>kont- befok;</i> <i>kont- lank;</i> <i>kont- lelik</i>	VivA-KPO: 0 VivA-KPE: 3	NVT
<i>fok-</i>	VivA-KPO: 0 VivA-KPE: 0	<i>fok- dronk;</i> <i>fok- lelik</i>	VivA-KPO: 0 VivA-KPE: 3	NVT
<i>tos-</i>	VivA-KPO: 0 VivA-KPE: 1	<i>tos- cool;</i> <i>tos- lelik</i>	VivA-KPO: 0 VivA-KPE: 1	NVT

Die woordfrekwensietabelle 5 tot 12 (vervat in die bylaag) is die individuele tabelle vir die konstruksies volgens die spesifieke taboeprefiksoëd. Die tabelle, asook die meegaande besprekings, is in dieselfde volgorde as in die opsomming in Tabel 4. Daar is nie tabelle vir *god-*, *kots-*, *kont-*, *fok-* en nie, aangesien hulle gebruik volgens die data nog gering in Afrikaans is. Hierdie vyf taboes word aan die einde van hierdie afdeling gesamentlik bespreek.

3.3.1 dood-

Die gegrامmatikalseerde status van *dood-* blyk uit die getal konstruksies met 'n N-waarde gelyk aan of kleiner as 14. Van die 134 konstruksies in VivA-KPO is 50 hapaxe en is die vier konstruksies waarvan die N-waarde 14 of kleiner is, verantwoordelik vir net meer as 68% van die totale trefslae in VivA-KPO. Die spreiding in VivA-KPE lyk anders: Van die totale 33 konstruksies is 8 hapaxe en die konstruksies met 'n N-waarde gelyk aan of minder as 14 verteenwoordig byna 91% van die totale trefslae. Dit blyk dus dat Afrikaanssprekendes veral van die gevinstige *dood-*-konstruksies gebruik maak, maar dat *dood-* ook gemaklik na nuwe adjektiewe uitbrei. Voorbeelde van algemeen gevinstige *dood-*-konstruksies is *dood- stil* en *dood- eenvoudig* in (40) en (41), terwyl *dood- gretig* en *dood- ordentlike* in (42) en (43) hapaxe is.

- (40) Nou was dit **doodstil** in die kamp, maar tot almal se verwondering was die gevangene die volgende dag weer terug.
- (41) Dit is dus moeilik om te onderskei tussen moedswillig of net **dodeenvoudig** nie weet van beter.

- (42) Maar gisteraand is hy skielik soos 'n verliefde jongetjie, **doodgretig** om jou te ontmoet.
- (43) Jy het jouself teen 'n muur vasgeloop met 'n **doodordentlike** versoek.

(VivA-KPO/VivA-KPE)

Die P-waarde in VivA-KPO word tot so 'n mate deur die mees frekwente konstruksies skeefgetrek dat *dood-* se $P=0,004$, ondanks die 50 hapaxe. Met byna 40% van konstruksies wat hapaxe is, is *dood-* egter ooglopend produktief in Afrikaans, al sou 'n mens slegs met inagneming van die P-waarde die teenoorgestelde kon aflei. In VivA-KPE is $P=0,005$, wat byna identies aan VivA-KPO is, aangesien die helfte van die konstruksies hapaxe is en die frekwensies ook sterk deur enkele konstruksies se frekwensie beïnvloed word.

Ten slotte, wanneer *dood-* as die eerste komponent in konstruksies voorkom, kan dit geskryf word as *dood-* sonder 'n valensiemorfeem, soos in *dood- seker*, *dod+e-* soos in die geval van *dod+e-verering* en *dood+s-* soos in die geval van *dood+s-engel*. Die opsie sonder die valensiemorfeem kom oor die algemeen in die geval van intensiewe vorme voor, soos blyk uit *dood-eenvoudig*, *dood-gelukkig* en *dood-normaal* (vergelyk afdeling 2.1 se bespreking oor die gebruik van die valensiemorfeem in Afrikaans en Nederlands). Dit is spesifiek *dood-* en *dood-s-* wat relevant is, aangesien variasie in die data blyk voor te kom wanneer *dood-* as intensiverende prefiksoëd saam met adjektiewe gebruik word. Een konstruksie waarin hierdie variasie voorkom, is *dood-luiters* en *dood-s-luiters* soos in (44) en (45). Die vorm met die valensiemorfeem kom egter in die minderheid van die gevalle voor en blyk dus 'n versteende intensiewe vorm of die produk van hiperkorreksie te wees.

- (44) Op 'n stadium moes ek keer of sy het 'n taxi met 'n hardgekookte eier gegooi toe dié **doodluiters** in die geel baan by ons verbyskuif en voor ons indruk.
- (45) Sy het maar **doodsluiters** voortgegaan met die voorspelling.

(VivA-KPO)

3.3.2 poes \div en kak \div

Die gemeenskaplikhede rakende die gebruik van *poes-* en *kak-* blyk duidelik uit hulle hoë voorkoms, asook uit die verskeidenheid adjektiewe waarmee hulle verbind. Die konstruksies met *poes-* word in Tabel 6 opgesom, terwyl die *kak-*-konstruksies in Tabel 7 verskyn. In VivA-KPO is daar 'n totaal van 38 konstruksies met *poes-*, waarvan 15 hapaxe is. Vir *poes-*-konstruksies in VivA-KPO is $P=0,09$,¹⁶ terwyl die produktiwiteit in VivA-KPE laer is ($P=0,01$). Van die 75 konstruksies in VivA-KPE is slegs 10 hapaxe. Die twee konstruksies met 'n N-waarde laer as 14 – wat dui op baie hoë voorkoms van enige konstruksie – is *poes-baie* en *poes-groot*. In VivA-KPE is daar meer as ses keer meer konstruksies wat nie hapaxe is nie as konstruksies wat wel hapaxe is. Dit blyk dus dat *poes-* as 'n intensiverende prefiksoëd 'n hoë mate van vestiging in Afrikaans geniet.

Daar kom enkele konstruksies met *poes-* in die korpusversamelings voor wat nie as geïntensiveerde adjektiewe geklassifiseer kan word nie. Hierdie konstruksies word nie in Tabel 6 ingesluit nie, maar behoort vermeld te word. Een geval is *poestoe* in (46) en (47): In (46) kan *poestoe* as 'baie' geparafraseer word, terwyl die konstruksie in (47) as 'gebreek' geparafraseer kan word. Nie een van die konstruksies se betekenis is 'baie toe' nie. Al is hulle evaluerende

konstruksies weens die gebruik van *poes[÷]*, is hulle nie in kleiner betekenisvolle dele analyseerbaar nie. Die ander konstruksie is die hapax *poes[÷]klomp* in (48) waar *poes[÷]* met 'n naamwoord verbind en wat slegs as "'n groot klomp' geparafraseer kan word. Die ander naamwoord-konstruksie waarmee *poes[÷]* verbind, en al in Afrikaans gevëstig is, is *poes[÷]klap* in (49). Hierdie konstruksie sou as 'groot klap' geparafraseer kon word, met die bykomende evaluerende betekenis wat alle konstruksies met *poes[÷]* insluit.

- (46) Fokken awesome website mensies ons almal waardeer dit stormers is n **polestoe** kak span jul moet net jul website bietjie update met nuwe goed omtrent elke dag
- (47) Die wasmasjien is ook **polestoe** na een aand se fight toe Joe die spindrom in sy moer geskop het met haar hardfront Bronx.
- (48) Kyk, soos ek dit sien: a: Dit gaan 'n **poesklomp** geld kos om die halfgeboude krag-sentrale af te breek.
- (49) Normaalweg as iemand jou dit tune, draai jou kop 15 grade links en duck, want 'n **poesklap** is oppad (en ons praat nie van katte nie).

(VivA-KPE)

Die konstruksies met *÷kak* word in Tabel 7 opgesom. Soortgelyk aan *poes[÷]*, is daar heelwat minder konstruksies in VivA-KPO as in VivA-KPE – 13 van die 24 konstruksies in VivA-KPO is hapaxe, en van die 64 konstruksies in VivA-KPE is 27 hapaxe. Die drie konstruksies in VivA-KPO met N=21, die laagste N-waarde, is *kak[÷]sleg*, *kak[÷]gevaarlik* en *kak[÷]snaaks*. Daarteenoor staan *kak[÷]baie* in VivA-KPE met N=13 wat op 'n besonder hoë voorkoms dui. Met meer as die helfte van die konstruksies in VivA-KPO wat hapaxe is, is P=0,21 en in VivA-KPE is P=0,05. Die konstruksie is beslis produktief in Afrikaans, soos blyk uit die voorkoms van hapaxe soos *kak[÷]mooi*, *kak[÷]skuldig* en *kak[÷]spyt*.

Die gebruik van *·er* in die hapax *kakk[÷]er·snaaks* is in Tabel 7 ingesluit en is opvallend aangesien dit op fleksie binne-in die konstruksie wys. Die gebruik in (50) dui daarop dat die spreker die konstruksie meer evaluerend wou laai, en dit deur byvoeging van die vergrotende trap van die algemener *kak[÷]snaaks* wou onderskei. Die moontlike trappe van vergelyking sal egter ??*kak[÷]snaaks·er* en ??*kak[÷]snaaks·ste* moes wees, as aanvaar word dat fleksie slegs ná afleiding kan plaasvind. Ander soortgelyke gevalle is nie in die data gevind nie.

- (50) **Kakkersnaaks** as kaksnaaks! Lekker lewendige songs, net jammer hul kom van die WP af!

(VivA-KPE)

Daar is enkele konstruksies in die data waar *kak[÷]* saam met naamwoorde voorkom; 'n algemene een is *kak[÷]spul* in (51) in VivA-KPO met N=15. Hierdie konstruksie sou minder evaluerend geformuleer kon word as 'onaangename situasie' of 'ongemaklike situasie'. Die ander konstruksies is *kak[÷]hou* in (52) wat 'n hapax in VivA-KPO is en as 'groot hou' geparafraseer kan word, en *kak[÷]spoed* in (53) wat ses keer in VivA-KPE voorkom en as 'vinnige spoed' geparafraseer kan word. Drie ander gevallen waar *kak[÷]* met naamwoorde verbind, is met Engelse naamwoorde soos *shot* en *loads*. Dit lyk dus of daar 'n ontlukende konstruksie in Afrikaans is waar *kak[÷]* (en tot 'n mindere mate *poes[÷]*, soos hier bo genoem) naamwoorde intensiveer. Die skema in (54) dien dus as 'n uitbreiding op die skema in (20).

- (51) Die pleegma dreig toe om vir Sebastian te sê. En Lalie weet dit kan net 'n **kakspul** afgee.
- (52) Sy vingers verdwyn in die openinge van 'n bal ... en dan ruk hy dit terug en moker vir Dries 'n **kakhout** teen die kaak.
- (53) En BP petroljoggies met gieters wat aangehardloop kom met 'n **kakspoed** om dievlamme te try blus.

(VivA-KPO/VivA-KPE)

- (54) $[[a^{\pm}]_N [b]_N]_N \Leftrightarrow ['n groot SEM_N]$,
waar $[a]_N = kak^{\pm} / poes^{\pm}$

3.3.3 vrek $^{\pm}$

As 'n mens Tabel 8 oorweeg waarin die resultate vir *vrek $^{\pm}$* opgesom is, is dit eerstens opvallend dat *vrek $^{\pm}$ -bang* die enigste konstruksie is wat een van die algemeenste konstruksies (dit wil sê, konstruksies met $N>1$) in albei korpusversamelings is. As voorbeeld is *vrek $^{\pm}$ -warm* ($N=20$) een van die algemeenste konstruksies in VivA-KPO, terwyl dit 'n hapax in VivA-KPE is. Dit was ook tot dusver slegs *dood $^{\pm}$* wat meer konstruksies in VivA-KPO as in VivA-KPE het; konstruksies met *vrek $^{\pm}$* kom ook algemener in VivA-KPO as in VivA-KPE voor. Daar is 40 konstruksies in VivA-KPO en 22 in VivA-KPE.

Met betrekking tot *vrek $^{\pm}$* se produktiwiteit, is byna die helfte van die totale konstruksies in VivA-KPO hapaxe, terwyl 17 van die 22 konstruksies in VivA-KPE hapaxe is. As gevolg van die hoë getal hapaxe is $P=0,17$ in VivA-KPO en $P=0,31$ in VivA-KPE, wat 'n hoë produktiwiteitswaarde vir konstruksies is en vergelykbaar is met *hond $^{\pm}$* ($P=0,13$ in VivA-KPO; $P=0,1$ in VivA-KPE – kyk afdeling 2.3, waar die produktiwiteit van *hond $^{\pm}$* bespreek word). Die gebruik van *vrek $^{\pm}$* blyk nie so algemeen soos *dood $^{\pm}$* te wees nie. Die rede daarvoor sou moontlik deur die diachroniese bestudering van hierdie twee taboeprefifiksoëde nagespeur kon word.

3.3.4 moer $^{\pm}$

Die gebruik van *moer $^{\pm}$* as taboeprefifiksoëde word in Tabel 9 opgesom. Met die uitsondering van *moer $^{\pm}$ -snaaks*, *moer $^{\pm}$ -sterk* en *moer $^{\pm}$ -vinnig* in VivA-KPO (elkeen met $N=23$) en *moer $^{\pm}$ -baie* en *moer $^{\pm}$ -snaaks* in VivA-KPE (met $N=17$ en $N=19$ onderskeidelik), is al die konstruksies hapaxe. Dit lei dus tot hoë P-waardes, naamlik $P=0,68$ in VivA-KPO en $P=0,45$ in VivA-KPE.¹⁷

In *moer $^{\pm}$* se geval blyk daar 'n ontluikende tendens met betrekking tot die gebruik van *moer $^{\pm}$* as taboeprefifiksoëde te wees, naamlik konstruksies waarin *moer $^{\pm}$ -s-* gebruik word. Voorbeeld hiervan is *moer $^{\pm}$ s-trots* en *moer $^{\pm}$ s-gelowige* in (55) en (56). Hierdie vorme kan moontlik 'n ingekorte vorm van *moerse*, 'n adverbiale vorm van *moer*, wees.

- (55) Is hierdie monumentale poes Eddie Murphy se kompetisie en, mits hy Suid-Afrikaans is, is ek **moerstrots**. Ons het 'n nuwe wereldkampioen.
- (56) Koos was gelukkig in Huis Kombuis en aan die hoëskool Paul Roos, ondanks 'n katastrofiese, kortstondige verbintenis met 'n "groepie **moers-gelowige** jongmense" wat elke Saterdag langs die kleidam bokant die sportgronde vir bidure saamgetrek het.

(VivA-KPE/VivA-KPO)

3.3.5 doos[÷]

Soos in die geval van *moer[÷]* in Tabel 9, is die gevalle waar *doos[÷]* vas aan adjektiewe geskryf word om hulle te intensieveer, beperk en word die data deur hapaxe oorheers. In VivA-KPO is daar ses konstruksies en vier daarvan is hapaxe, terwyl 11 van die 16 konstruksies in VivA-KPE hapaxe is. Dit is weens die meerderheid konstruksies wat hapaxe is dat P=0,14 in VivA-KPO, en P=0,48 in VivA-KPE; gemeet aan ander konstruksies is dit beslis een van die produktiefste konstruksies. In albei korpusversamelings is *doos[÷]dronk* die konstruksie wat die meeste voorkom. Die gebruik van *doos[÷]* in Afrikaans groei dus as 'n mens die hapaxe in ag neem, alhoewel die produktiwiteit nog nie op die vlak van *kak[÷]* en *poes[÷]* is nie.

3.3.6 pis[÷]

Die data vir *pis[÷]*, soos opgesom in Tabel 11, is nog relatief beperk in vergelyking met ander prefiksoëde wat tot dusver bespreek is. Wanneer konstruksies met *pis[÷]* oorweeg word, is die neiging om *pis* óf los van, óf vas aan die adjektief te skryf, hoewel Tabel 11 slegs dié konstruksies insluit wat vas geskryf is. Die gebruik van *pis[÷]* as taboeprefiksoëde is moontlik nog ongevestig of onbekend aan die meeste gebruikers, vandaar die onsekerheid. Die data is egter te min om op die oomblik meer stelligheid te verskaf, maar dit is wel opvallend dat daar vyf hapaxe in VivA-KPO en net twee in VivA-KPE is.

Met die produktiefste konstruksies blyk die hapaxe die data te oorheers, soos gesien kan word met *kak[÷]* en *poes[÷]*. Die meeste konstruksies met *pis[÷]* kom in VivA-KPO voor, met vyf van die 10 konstruksies wat hapaxe is. Op grond van die beperkte data blyk *pis[÷]* se produktiwiteit gemiddeld te wees wanneer dit met ander taboewoordprefiksoëde vergelyk word, met P=0,28 in VivA-KPO en P=0,09 in VivA-KPE. Die adjektiewe wat met *pis[÷]* verbind, is meestal negatief, maar het al uitgebrei na positiewe adjektiewe soos *lekker*, *maklik* en *goed*. In VivA-KPO kom *pis[÷]duur* en *pis[÷]cool* die meeste voor, met N=22, terwyl *pis[÷]maklik* en *pis[÷]cool* met N=16 die algemeenste konstruksies in VivA-KPE is.

3.3.7 hel[÷]

Die gebruik van *hel[÷]* word in Tabel 12 opgesom. Daar is slegs enkele konstruksies in die data; agt van die 10 konstruksies in VivA-KPO is hapaxe, en die enigste twee konstruksies wat in VivA-KPE gevind is, is ook hapaxe. Weens die hoë getal hapaxe, asook die betreklik lae frekwensies, is die P-waardes skeefgetrek tot so 'n mate dat P=1 in VivA-KPE. Al is dit duidelik dat *hel[÷]* op 'n verskeidenheid adjektiewe toegepas kan word, is die gebruik daarvan in vergelyking met ander prefiksoëde, soos *kak[÷]* en *dood[÷]*, beperk. Die enigste konstruksie met *hel[÷]* wat in albei korpusversamelings voorkom, is *hel[÷]warm*, wat deur middel van die metaforiese vergelyking tussen die hel en warmte verklaar kan word. Oorweeg 'n mens hapaxe soos *hel[÷]goed* en *hel[÷]vinnig*, is dit egter duidelik dat *hel[÷]* in Afrikaans suksesvol tot 'n prefiksoëde ontwikkel het.

3.3.8 Ander

Die gebruik van *god[÷]*, *fok[÷]*, *kots[÷]*, *kont[÷]* en *tos[÷]* as taboeprefiksoëde in Afrikaans is nog nie so algemeen nie. Die gebruik van *god[÷]* is beperk tot enkele gevestigde konstruksies: *god[÷]verlate* (met en sonder die ·s·-valensiemorfeem), *god[÷]s·onmoontlik* en *god[÷]s·moontlik*. 'n Soortgelyke situasie geld vir *fok[÷]*, waar slegs *fok[÷]baie*, *fok[÷]dom* en *fok[÷]snaaks* as een woord in VivA-KPE voorkom. Al drie konstruksies is hapaxe, wat op 'n uiters seldsame konstruksie dui. Dit blyk ook op hierdie stadium dat *kots[÷]* die meeste in *kots[÷]mislik* (N=22 in VivA-KPO)

en *kots[÷]-geel* (N=17 in VivA-KPE) gebruik word, waar die vergelykende verhouding van die komponente nog geld. Die ander konstruksies met *kots[÷]* is *kots[÷]-oranje*, *kots[÷]-vaal* en *kots[÷]-groen*. Dieselfde beperkte toepassing geld vir *kont[÷]*, wat slegs in VivA-KPE in die hapaxe *kont[÷]-befok*, *kont[÷]-lank* en *kont[÷]-lelik* gebruik word. Die gebruik van *kont[÷]* is waarskynlik na analogie van die patroon of skema van *poes[÷]* en *doos[÷]*. Die gebruik van *tos[÷]* is tans tot *tos[÷]-cool* beperk. Op hierdie stadium kan hierdie konstruksies wel as taboeprefiksoëde beskou word, maar die gebruik daarvan is (nog) nie so wydverspreid soos dié van *kak[÷]* en *poes[÷]*, of selfs minder algemene taboeprefiksoëde soos *pis[÷]* en *doos[÷]* nie.

3.3.9 Opmerking

Daar is enkele konstruksies waarin ander taboes wat in Tabel 3 gelys is en nog nie bespreek is nie, sporadies in die data waargeneem is. Eerstens verbind *skyt[÷]*, wat onder “skatologie” in Tabel 3 ingedeel is, in Afrikaans slegs met *bang* soos in (57). Dit lyk of die konstruksie volkome geleksikaliseer is, aangesien *skyt[÷]* nie in die korpora met enige ander adjektiewe verbind om ’n intensieve betekenis aan te dui nie. Dieselfde geld vir *tering[÷]* in (58), wat deel van die SIEKTE-kategorie sal wees, wat slegs met *maer* verbind. Albei hierdie taboes sou boonop nie as prefiksoëde kwalifiseer nie, aangesien daar nie méér adjektiewe daarmee voorkom nie. Laastens is *slet[÷]-snaaks* in (59) ’n hapax in VivA-KPE. Die korpussoektogte is tot bogenoemde taboewoorde beperk; die gebruik van ander taboewoorde as intensiveerders kan in toekomstige navorsing ondersoek word.

- (57) Ek dink hy was **skytbang** vir sy ouers na wat hy met sy suster aangevang het.
- (58) Walkures bestaan nie, ek het nie ’n **teringmaer** tante nie, maar die filosofie is nagepraat.
- (59) die artikel is hoerpoep makmoer **sletsnaaks!**

(VivA-KPE)

4. Samevatting

Die gebruiksgebaseerde beskrywing van prefiksoëde in hierdie artikel is verdeel in nietaboe-prefiksoëde (afdeling 2) en taboeprefiksoëde (afdeling 3). Die prefiksoëde het in hulle aard as taboes of nietaboes, en by implikasie hulle omvang, verskil: ’n Eienskap wat die twee tipes prefiksoëde deel, is dat hulle ’n intensiverende betekenis tot die finale konstruksie bydra. Die data vir *hond[÷]* het gedui op ’n prefiksoëd wat produktief in Afrikaans is, aangesien *hond[÷]* al na verskillende nieverbandhoudende adjektiewe uitgebrei het. Daar is ook gewys op ander versteende diernaamintensiveerders, soos *stapel[÷]* en *perd[÷]*, wat nie soos *hond[÷]* in Afrikaans uitgebrei het nie. Die feit dat Afrikaans moontlik die intensiverende gebruik van *hond[÷]* uit 17de-eeuse Duits ontleen het, *sau[÷]* deesdae in Duits gebruik word om te intensiveer, en *ap[÷]-e-* en *ber[÷]-e-* in Nederlands gebruik word om mee te intensiveer, dui op ’n interessante taalvergelykende verskynsel waar diername (lukraak) as intensiveerders ontwikkel. ’n Diachroniese en/of taalvergelykende studie van diernaamprefiksoëde in Afrikaans, Nederlands en Duits bied daarom ’n gulde geleentheid vir toekomstige werk.

Die geval van taboeprefiksoëde in Afrikaans verskil van *hond[÷]* of ander naamwoorde wat prefiksoëde is, aangesien taboes inherent evaluerend is en daar soveel oopsies vir taalgebruikers

beskikbaar is. Uit die bespreking van die korpusdata vir taboeprefiksoëde in afdeling 3.3 is dit duidelik dat taboes geredelik in Afrikaans vir intensivering gebruik word. Daar is eerstens op die produktiewe gebruik van *kak-* en *poes-*, veral in die tipes tekste soos dié in VivA-KPE, gewys. Terwyl *fok-*, *tos-* en *pis-* se gebruik as taboeprefiksoëde tans nog tot enkele konstruksies beperk is, is dit ook bespreek. 'n Belangrike ontdekking uit die data is die gebruik van taboeprefiksoëde, hoofsaaklik *kak-*, om ook naamwoorde te intensiveer. Hierdie stap in die gebruik van taboeprefiksoëde plaas hulle in 'n klas saam met Germaanse en Klassieke prefikse – onder ander in Trollip (2022:161–208) bespreek – wat met adjektiewe én naamwoorde kan verbind om intensiverende betekenisse te gee. Met meer data sou dit beslis moontlik wees om die ontwikkeling van taboeprefiksoëde om mettertyd adjektiewe én naamwoorde te intensiveer, te beskryf.

Bibliografie

- Allan, K. en K. Burridge. 2006. *Forbidden words: taboo and the censoring of language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Baayen, H. en R. Lieber. 1991. Productivity and English derivation: a corpus-based study. *Linguistics*, 29:801–44.
- Balci, Y. 2007. Möglichkeiten der intensivierung von Adjektiven im Deutschen. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı Sayı*, ble. 121–32.
- Battefeld, M., T. Leuschner en G. Rawoens. 2018. Evaluative morphology in German, Dutch and Swedish: constructional networks and the loci of change. In Van Goethem, Norde, Coussé en Vanderbauwhede (reds.). 2018.
- Bender, E.M., L. Derczynski en P. Isabelle (reds.). 2018. *Proceedings of the 27th International Conference on Computational Linguistics*. Santa Fe, Nieu-Meksiko: Association for Computational Linguistics.
- Blanco-Suárez, Z. 2020. *Mortal hurry and mortal fine: on the rise of intensifying mortal*. *Studia Neophilologica*, 92(3):274–92. <https://doi.org/10.1080/00393274.2020.1762243>.
- Boogaart, R., T. Colleman en G. Rutten (reds.). 2017. *Extending the scope of construction grammar*. Berlyn, Boston: De Gruyter Mouton.
- Booij, G. 2010. *Construction morphology*. Oxford: Oxford University Press.
- Booij, G. en M. Hüning. 2014. Affixoids and constructional idioms. In Boogaart, Colleman en Rutten (reds.). 2017.
- Bosman, N. en M. Pienaar. 2017. Afrikaanse semantiek. In Carstens en Bosman (reds.). 2017.
- Calitz, F.C. 1979. Spot, skel en verwante verskynsels in Afrikaans. PhD-proefskrif, Universiteit Stellenbosch.

Carstens, W.A.M. en N. Bosman (eds.). 2017. *Kontemporäre Afrikaanse taalkunde*. 2de uitgawe. Pretoria: Van Schaik.

Combrink, J.G.H. 1990. *Afrikaanse morfologie: capita exemplaria*. Pretoria: Academica.

Dekker, L. 1991. Vloek, skel en vulgariteit: hantering van sosiolinguistiese aanstootlike leksikale items. *Lexikos*, 1:52–60.

Eberhard Karls Universität Tübingen. 2020. *Adjectives in GermaNet*. <https://uni-tuebingen.de/en/faculties/faculty-of-humanities/departments/modern-languages/department-of-linguistics/chairs/general-and-computational-linguistics/ressources/lexica/germanet/description/adjectives> (24 Junie 2020 geraadpleeg).

Efthymiou, A. 2017. Intensification and deintensification in modern Greek verbs. *Lexis Journal in English Lexicology*, 10:1–17.

Esterhuizen, H.L. 1974. Intensivering in Afrikaans. MA-verhandeling, Universiteit van die Vrystaat.

Feinauer, A.E. 1981. Die taalkundige gedrag van vloekwoorde in Afrikaans. MA-verhandeling, Universiteit Stellenbosch.

Goldberg, A.E. 1995. *Constructions: a construction grammar approach to argument structure*. Chicago: Chicago University Press.

Hartmann, S. 2019. Compound worlds and metaphor landscapes: affixoids, allostructions, and higher-order generalizations. *Word Structure*, 12(3):298–333.

Hendrikx, I., K. van Goethem, F. Meunier en P. Hiligsmann. 2017. Language-specific tendencies towards morphological or syntactic constructions. *Nederlandse Taalkunde*, 22(3):389–420.

Hoeksema, J. 2012. Elative compounds in Dutch: properties and developments. In Oebel (red.). 2012.

Hoppe, G., A. Kirkness, E. Link, I. Nortmeyer, W. Rettig en G.D. Schmidt (eds.). 1987. *Deutsche Lehnwortbildung: Beiträge zur Erforschung der Wortbildung mit entlehnten WB-Einheiten im Deutschen*. Tübingen: Narr.

Hundsnurscher, F. en J. Splett. 1982. *Semantik der Adjektive des Deutschen: Analyse der semantischen Relationen*. Wiesbaden: VS Verlag.

Kehayov, P. 2009. Taboo-intensifiers as polarity items: evidence from Estonian. *Languay Typology ad Universals*, 62(1):140–64. <https://doi.org/10.1524/stuf.2009.0009>.

Leuschner, T. 2010. Ausnahmepianist fettgeschreckt – inbleich!: deutsche, niederländische und schwedische Präfixoide im Spannungsfeld von Genealogie, Kreativität und Norm. *Germanistische Linguistik*, 206–9:863–92.

- Leuschner, T. en N. Decroos. 2007. Woordvorming tussen systeem en norm: affixoïden in het Duits en in het Nederlands. *Phrasis* (Gent): *Studies in language and literature*, 2:89–120.
- Ljung, M. 2011. *Swearing: a cross-cultural linguistic study*. New York: Palgrave Macmillan.
- Meibauer, J. 2013. Expressive compounds in German. *Word Structure*, 6(1):21–42. DOI: 10.3366/word.2013.0034.
- Michel, J.-B., Y.K. Shen, A.P. Aiden, A. Veres, M.K. Gray, Google Books Team, J.P. Picket, D. Hoiberg, D. Clancy, P. Norvig, J. Orwant, S. Pinker, M.A. Nowak en E.L. Aiden. 2011. Quantitative analysis of culture using millions of digitized books. *Science*, 331(6014):176–82.
- Motsch, W. 1996. Affixoide: Sammelbezeichnung für Wortbildungsphänomene oder Linguistische Kategorie? *Deutsch als Fremdsprache*, 33:160–8.
- Napoli, D.J. en J. Hoeksema. 2008. Just for the hell of it: a comparison of two taboo-term constructions. *Journal of Linguistics*, 44(2):347–78.
- Nederlandse Taalunie. 2005. *Woordenlijst Nederlandse taal*. Tielt: Lanno.
- Nübling, D. en M. Vogel. 2004. Fluchen und Schimpfen Kontrastiv: Zur sexuellen, krankheitsbasierten, skatologischen und religiösen fluch- und schimpfwortprototypik im Niederländischen, Deutschen und Schwedischen. *Germanistische Mitteilungen: Zeitschrift für deutsche Sprache, Literatur und Kultur*, 59:19–33.
- Oebel, G. 2011. Der deutsche “Volkssuperlativ” über Entstehen, Entwicklung und Vorkommenshäufigkeit. *Journal of the Faculty of Culture and Education, Saga University*, 16(1):149–155.
- Oebel, G. (red.). 2012. *Intensivierungskonzepte bei Adjektiven und Adverbien im Sprachenvergleich / Crosslinguistic comparison of intensified adjectives and adverbs*. Hamburg: Verlag Dr. Kovac.
- Pedraza, A.P. (red.). 2018. *Linguistic taboo revisited: novel insights from cognitive perspectives*. Berlyn: Mouton de Gruyter.
- Ruette, T. 2018. Why do the Dutch swear with diseases? In Pedraza (red.). 2018.
- Ruppenhofer, J., M. Wiegand, R. Wilm en K. Markert. 2018. Distinguishing affixoid formations from compounds. In Bender, Derczynski en Isabelle (reds.). 2018.
- Sandra, D., R. Rymenans, P. Cuvelier en P. van Petegem (reds.). 2007. *Tussen taal, spelling en onderwijs. Essays bij het emeritaat van Frans Daems*. Gent: Academia Press.
- Schmidt, G.D. 1987. Das affixoid: zur Notwendigkeit und Brauchbarkeit eines beliebten Zwischenbegriffs der Wortbildung. In Hoppe, Kirkness, Link, Nortmeyer, Rettig en Schmidt (reds.). 1987.

Smedts, W. 2007. De tussen-n in dikke woorden als beresterk en paddebloot. In Sandra, Rymenans, Cuvelier en Van Petegem (reds.). 2007.

Stratton, J.M. 2020. Adjective intensifiers in German. *Journal of Germanic Linguistics*, 32(2):183–215.

Trollip, B. 2021. The meaning of affixoids in Afrikaans. Referaat aangebied by die Zürich Werkswinkel oor Afrikaanse Linguistiekteorie en -struktuur, 4–5 Oktober 2021. <https://bit.ly/3T8CnWd>.

—. 2022. Morfologiese evalueringskonstruksies in Afrikaans. PhD-proefskrif, Noordwes-Universiteit.

Van den Toorn, M.C. 1983. Enkele types van samengestelde adjektieven. *Leuvense Bijdragen*, 72(3):257–71.

Van der Merwe, C.E. 1996. Gaytaal. MA-verhandeling, Universiteit van Johannesburg.

Van der Sijs, N. 2001. *Chronologisch woordenboek: de ouderdom en herkomst van onze woorden en betekenissen*. Amsterdam: Uitgeverij L.J. van Veen. https://www.dbl.nl/tekst/sijs002chro01_01 (3 Februarie 2022 geraadpleeg).

Van Goethem, K., M. Norde, E. Coussé en G. Vanderbauwhede (reds.). 2018. *Categorial change from a constructional perspective*. Amsterdam: Benjamins.

Van Huyssteen, G.B. 2017. Die aard, doel en omvang van die *Afrikaanse woordelys en spelreëls*. Deel 1. *Tydskrif vir Geesteswetenskappe*, 57(1–2):323–45. <http://dx.doi.org/10.17159/2224-7912/2017/v57n2-1a7>.

—. 2021. Swearing in South Africa: multidisciplinary research on language taboos. *Proceedings of the International Conference of the Digital Humanities Association of Southern Africa 2021*, 29 November–3 Desember. <https://doi.org/10.55492/dhasa.v3i01.3854> (2 April 2022 geraadpleeg).

VivA (Virtuele Instituut vir Afrikaans). 2022. Korpusportaal. <http://viva-afrikaans.org> (24 April 2022 geraadpleeg).

Wante, E. 2009. Personale suffixoide im deutschen und niederländischen. MA-verhandeling, Gent Universiteit.

Eindnotas

¹ Vir 'n bespreking van die sentrale posisie wat konstruksies as vorm-betekenis-pare in konstruksionalistiese taalkundige benaderings het, raadpleeg onder andere Goldberg (1995) en Booij (2010).

² Die notasiekonvensies in hierdie artikel is dieselfde as wat in Trollip (2022:14) uiteengesit word, naamlik die \div wat gebruik word om affiksoëde aan te dui, die + wat komponente in komposita aandui, en die · wat gebruik word om affiksese aan te dui. Die enigste morfeem wat in die glosse voorkom, is die interfiks, wat deur LK aangedui word.

³ <https://repo.sadilar.org/handle/20.500.12185/566>.

⁴ <https://www.woordeboek.co.za/?qi=92285&offset=0>.

⁵ Dit is opmerklik dat 'n algemeen aanvaarde konstruksie met *hond+*, naamlik *hond+s·getrou*, slegs een trefslag in VivA-KPO het.

⁶ Woordfrekwensieklass word as metriek gebruik om die rou frekwensies vergelykbaar te maak. Vir 'n uiteensetting van die metriek en die betekenis daarvan, raadpleeg Trollip (2022:11–12) en Van Huyssteen (2017:337).

⁷ <https://www.merriam-webster.com/dictionary/dog-tired>.

⁸ https://bit.ly/dog_intensification.

⁹ Die proses om intensieve vorme in Engels te ondersoek, verskil van die proses vir Afrikaans, aangesien komposita in Engels dikwels as twee woorde geskryf word. 'n Soektog na "dog tired" kan tot 'n trefslag lei, maar dan miskien in 'n sin soos "Is your dog tired or lazy?"

¹⁰ https://bit.ly/sau_duden.

¹¹ <https://www.duden.de/rechtschreibung/Praefixoid>.

¹² Die afkortings wat in die kolom gebruik word, is die volgende: Afr. = Afrikaans, D. = Duits, Eng. = Engels, F. = Fries en Ndl. = Nederlands.

¹³ Kyk afdeling 3.4 vir 'n bespreking van *skyt \div* , *slet \div* en *tering \div* .

¹⁴ In Afrikaans kan *vrek* eerstens 'n naamwoord wees wat na 'n gierige persoon verwys, terwyl die taboewoord 'n werkwoord is wat na die dood vanveral diere, of neerhalend na dié van mense, verwys.

¹⁵ https://www.duden.de/rechtschreibung/scheisz_.

¹⁶ *Produktiwiteit* in die eng sin word gebruik, soos verwoord deur Baayen en Lieber (1991:809): Die totale frekwensie van die konstruksies wat slegs een keer voorkom se verhouding tot die totale frekwensie van daardie spesifieke konstruksie.

¹⁷ Dit moet egter vermeld word dat *moer* en *moerse* meer algemeen as adverbia, soos *baie* en *bitter*, los van die adjektief geskryf word.

Bylae

Tabel 5. Woordfrekwensieklas (N) van *dood*-konstruksies

<i>VivA-KPO</i>			<i>VivA-KPE</i>		
<i>MEK</i>	<i>N</i>	<i>Trefslae</i>	<i>MEK</i>	<i>N</i>	<i>Trefslae</i>
<i>die = 15 529 096</i>			<i>die = 1 209 996</i>		
doodstil	12	2 953	doodeenvoudig	11	494
doodgewoon	13	2 652	doodstil	11	486
doodeenvoudig	14	1 130	doodgewoon	13	202
doodseker	14	958	doodreg	13	196
doodluiters	15	615	doodseker	13	121
doodmoeg	15	449	doodluiters	14	64
doodnormaal	15	342	doodbang	15	40
doodbang	16	270	doodnormaal	16	26
doodernstig	16	218	doodgelukkig	16	17
doodreg	16	211	doodmoeg	17	13
doodsbleek	16	186	doodernstig	17	11
doodgelukkig	17	155	doodonskuldig	17	10
doodtevrede	17	130	doodgoed	18	5
doodeerlik	17	97	dooddeerlike	18	4
doodnatuurlik	17	97	doodnatuurlik	18	4
doodkalm	18	72	doodsgevaarlik	18	4
doodonskuldig	18	68	doodtevrede	18	4
doodsbenoud	18	57	doodbedaard	19	2
doodsiek	18	56	doodbekommerd	19	2
doodmaklik	18	45	doodhonger	19	2
doodbenoud	19	41	doodkalm	19	2
doodgoed	19	35	doodnugter	19	2
doodrustig	19	33	doodsbelangrik	19	2
doodveilig	19	29	doodsiek	19	2
doodbekommerd	19	26	doodveilig	19	2
doodhonger	19	26	doodhêppie	20	1
doodnugter	19	22	doodlogiese	20	1
doodlogies	20	14	doodmaklik	20	1
doodverveeld	20	13	doodrustig	20	1
doodarm	21	10	doodsbenoud	20	1
doodbedaard	21	10	doodsbleek	20	1

doodvervelig	21	10		doodsnaaks	20	1
doodgewillig	21	9		doodverlief	20	1
doodnuuskierig	21	9				
doodlekker	21	8				
doodmenslik	21	8				
doodreguit	21	8				
doodverbaas	21	8				
doodgemaklik	21	7				
doodongelukkig	21	7				
doodsedig	21	7				
doodgemiddeld	21	6				
doodsekuur	21	6				
doodvaak	21	6				
doodvas	22	5				
doodlus	22	4				
doodskuldig	22	4				
doodverleë	22	4				
doodverlief	22	4				
doodwit	22	4				
doodduidelik	22	3				
doodgeduldig	22	3				
doodhappy	22	3				
doodjammer	22	3				
doodkoud	22	3				
doodlui	22	3				
doodmak	22	3				
doodmoeilik	22	3				
doodoortuig	22	3				
doodstadig	22	3				
doodverlig	22	3				
doodverskrik	22	3				
doodvriendelik	22	3				
doodalleen	23	2				
dooddors	23	2				
doodellendig	23	2				
doodgaar	23	2				
doodgelyk	23	2				

doodkoel	23	2				
doodnoodsaaklik	23	2				
doodonverskillig	23	2				
doodsaai	23	2				
doodsangsbevange	23	2				
doodsdonker	23	2				
doodsdors	23	2				
doodsimpel	23	2				
doodskaars	23	2				
doodsleg	23	2				
doodswart	23	2				
doodver	23	2				
doodvererg	23	2				
doodverstom	23	2				
doodverwonderd	23	2				
doodvies	23	2				
doodakuraat	24	1				
doodanders	24	1				
doodangstig	24	1				
doodbekend	24	1				
doodbetyds	24	1				
dooddrönk	24	1				
doodeng	24	1				
doodflou	24	1				
doodgedwonge	24	1				
doodgesond	24	1				
doodgoedkoop	24	1				
doodgraag	24	1				
doodgretig	24	1				
doodgrootste	24	1				
doodgrou	24	1				
doodhard	24	1				
doodintiem	24	1				
doodjaloers	24	1				
dood-konvensionele	24	1				
doodkort	24	1				

doodkwaad	24	1				
doodlam	24	1				
doodlank	24	1				
dood-leeg	24	1				
doodleuters	24	1				
doodlief	24	1				
doodmaer	24	1				
doodmiddelmatige	24	1				
doodnaby	24	1				
doodneutrale	24	1				
doodnuttig	24	1				
doodonnatuurlik	24	1				
doodonrustig	24	1				
doodordentlike	24	1				
doodoud	24	1				
doodpresies	24	1				
doodprettig	24	1				
doodsat	24	1				
doodsbeangs	24	1				
doodsblou	24	1				
doodsekerlik	24	1				
doodsellendig	24	1				
doodslim	24	1				
doodsnaaks	24	1				
doodsuiwer	24	1				
doodverlate	24	1				
doodvermoeid	24	1				
doodverslete	24	1				
doodverswyg	24	1				
doodvroeg	24	1				

Tabel 6. Woordfrekwensieklas (N) van *poes*-konstruksies

<i>VivA-KPO</i>			<i>VivA-KPE</i>		
<i>MEK</i>	<i>N</i>	<i>Trefslae</i>	<i>MEK</i>	<i>N</i>	<i>Trefslae</i>
<i>die = 16 556 480</i>			<i>die = 1 298 362</i>		
poesbaie	20	19	poesbaie	13	175
poesklein	20	18	poesgroot	13	156
poesgroot	20	15	poesdronk	14	99
poesdronk	20	13	poeshard	14	95
poescool	21	10	poesduur	14	94
poesduur	21	9	poescool	14	82
poeslekker	21	8	poesdom	14	59
poeshard	21	7	poeslekker	15	53
poesdom	21	6	poeswarm	15	40
poeslank	21	6	poesvinnig	15	36
poes-aaklig	22	5	poeshot	15	33
poesbedroef	22	5	poeslank	15	33
poessnaaks	22	5	poessnaaks	15	33
poesasem	22	4	poesbedroef	15	32
poeskoud	22	4	poesryk	15	29
poeskak	22	3	poesbly	16	25
poeslelik	22	3	poesmooi	16	25
poesryk	22	3	poeskoud	16	23
poesvinnig	22	3	poeslelik	16	17
poesbedroewend	23	2	poesmaklik	16	16
poesmooi	23	2	poesmal	16	16
poesou	23	2	poesgoed	16	15
poeswarm	23	2	poesarm	17	13
poesarm	24	1	poesboring	17	12
poesbang	24	1	poesgevaarlik	17	11
poesbasic	24	1	poesklein	17	11
poesboring	24	1	poesbang	17	10
poesdeurmekaar	24	1	poescheap	17	8
poesgevaarlik	24	1	poeshonger	17	8
poesgoed	24	1	poesvroeg	17	8
poesgraag	24	1	poesbesig	18	7
poesgrim	24	1	poesver	18	6

poeshectic	24	1		poesgraag	18	5
poeshot	24	1		poesmoeg	18	5
poesmal	24	1		poesmoeilik	18	5
poesmoeilik	24	1		poeshectic	18	4
poesnice	24	1		poeslui	18	4
poesvuil	24	1		poesnice	18	4
				poeszef	18	4
				poesaaklige	19	3
				poesbasic	19	3
				poesbelangrik	19	3
				poesdeurmekaar	19	3
				poesdrunkslaan	19	3
				poesgaaf	19	3
				poesgrim	19	3
				poeshoog	19	3
				poeskief	19	3
				poeskwaad	19	3
				poes-obvious	19	3
				poesoud	19	3
				poesrowwe	19	3
				poesseer	19	3
				poesskerp	19	3
				poessterk	19	3
				poesvet	19	3
				poesvuil	19	3
				poesweird	19	3
				poesbedompig	19	2
				poesdiep	19	2
				poeskoel	19	2
				poeskwaai	19	2
				poespienk	19	2
				poestrots	19	2
				poesvol	19	2
				poeswyd	19	2
				poesblind	20	1
				poesdadelik	20	1
				poesdors	20	1

			poesfunny	20	1
			poeshappy	20	1
			poesjags	20	1
			poeslame	20	1
			poespuik	20	1
			poesrelevant	20	1

Tabel 7. Woordfrekwensieklas (N) van *kak*-konstruksies

<i>VivA-KPO</i>			<i>VivA-KPE</i>		
<i>MEK</i>	<i>N</i>	<i>Trefslae</i>	<i>MEK</i>	<i>N</i>	<i>Trefslae</i>
<i>die = 16 556 480</i>			<i>die = 1 298 362</i>		
kaksleg	21	8	kakbaie	13	166
kakgevaarlik	21	6	kaksnaaks	14	63
kaksnaaks	21	6	kaklekker	14	58
kakhard	22	5	kakhard	15	43
kaklekker	22	5	kakwarm	15	31
kakwarm	22	5	kaksleg	16	27
kakbang	22	3	kakduur	16	16
kakboring	22	3	kakgevaarlik	17	14
kakduur	22	3	kakbang	17	13
kakmal	23	2	kakdom	17	13
kakzef	23	2	kakboring	17	10
kakbelangrik	24	1	kakmoeilik	17	9
kakbesige	24	1	kakzef	17	9
kakdronk	24	1	kakmal	17	8
kakflou	24	1	kakbesig	18	7
kakgeel	24	1	kaklelik	18	6
kakhou	24	1	kakvinnig	18	6
kaklaag	24	1	kakdronk	18	5
kak-low-budget	24	1	kaklang	18	5
kakskaam	24	1	kakryk	18	4
kakspyt	24	1	kakarm	19	3
kakvêr	24	1	kakbelangrik	19	3
kakvet	24	1	kakfunny	19	3
kakvuil	24	1	kakgroot	19	3
			kakmaklik	19	3

			kakmin	19	3
			kakseer	19	3
			kakstadig	19	3
			kakbly	19	2
			kakboos	19	2
			kakgoed	19	2
			kakhappy	19	2
			kakhot	19	2
			kakloads	19	2
			kaklui	19	2
			kakvroeg	19	2
			kakweird	19	2
			kak-amped	20	1
			kakcheap	20	1
			kakcool	20	1
			kakdodgy	20	1
			kakdroog	20	1
			kakeenvoudig	20	1
			kakflou	20	1
			kakhartseer	20	1
			kakjaloers	20	1
			kakjammer	20	1
			kakkersnaaks	20	1
			kaklaag	20	1
			kaklame	20	1
			kak-low-budget	20	1
			kakmooi	20	1
			kaknat	20	1
			kak-sad	20	1
			kakskaan	20	1
			kakskelm	20	1
			kakskuldig	20	1
			kakskurf	20	1
			kakslim	20	1
			kakspyt	20	1
			kakstout	20	1
			kakvêr	20	1

				kakvet	20	1
				kakvuil	20	1

Tabel 8. Woordfrekwensieklas (N) van *vrek-*-konstruksies

<i>VivA-KPO</i>			<i>VivA-KPE</i>		
<i>MEK</i>	<i>N</i>	<i>Trefslae</i>	<i>MEK</i>	<i>N</i>	<i>Trefslae</i>
<i>die = 15 529 096</i>			<i>die = 1 209 996</i>		
vrekbang	18	67	vrekbang	16	20
vrekwarm	20	13	vreksnaaks	17	8
vrekduur	21	8	vrekduur	18	5
vrekmooi	22	5	vreklike	19	2
vreksnaaks	22	5	vreklig	19	2
vrekdors	22	4	vrekbaie	20	1
vrekkoud	22	4	vrekbesig	20	1
vreklekker	22	4	vrekdapper	20	1
vrekarm	22	3	vrekdom	20	1
vrekmaer	22	3	vrekgoed	20	1
vrekmoeg	22	3	vrekgoedkoop	20	1
vrekmoeilik	22	3	vrekhoog	20	1
vreknuuskierig	22	3	vrekhoue	20	1
vreksuinig	22	3	vreklekker	20	1
vrekgraag	23	2	vrekklus	20	1
vrekhoog	23	2	vrekonnosel	20	1
vrekjaloers	23	2	vrekoulik	20	1
vrekmin	23	2	vrekseer	20	1
vrekvervelig	23	2	vreksiek	20	1
vrekbaie	24	1	vrekrots	20	1
vrek-famous	24	1	vrekvinnig	20	1
vrekgelukkig	24	1	vrekwarm	20	1
vrekgeskok	24	1			
vrehonger	24	1			
vreklelik	24	1			
vrekliu	24	1			
vrekseer	24	1			
vrekskraal	24	1			
vreksleg	24	1			

vrekslim	24	1				
vreksteil	24	1				
vreksterk	24	1				
vrekstoutste	24	1				
vrekswaar	24	1				
vrekverlief	24	1				
vrekverlig	24	1				
vrekverveeld	24	1				
vrekvreemd	24	1				
vrekvroeg	24	1				
vrekvuil	24	1				

Tabel 9. Woordfrekwensieklas (N) van *moer*-konstruksies

<i>VivA-KPO</i>			<i>VivA-KPE</i>		
<i>MEK</i>	<i>N</i>	<i>Trefslae</i>	<i>MEK</i>	<i>N</i>	<i>Trefslae</i>
<i>die = 16 556 480</i>			<i>die = 1 298 362</i>		
moersnaaks	23	2	moerbaie	17	9
moersterk	23	2	moersnaaks	19	2
moervinnig	23	2	moerdronk	20	1
moerbang	24	1	moerduur	20	1
moerdronk	24	1	moergewild	20	1
moergoed	24	1	moerlank	20	1
moergrootte	24	1	moerlekker	20	1
moer-interessante	24	1	moers-af	20	1
moerlang	24	1	moersnaaks	20	1
moerlekker	24	1	moersterk	20	1
moermal	24	1	moerstrots	20	1
moerou	24	1			
moers-gelowige	24	1			
moerstrots	24	1			
moersvreeslike	24	1			
moer-weird	24	1			

Tabel 10. Woordfrekwensieklas (N) van *doos*-konstruksies

<i>VivA-KPO</i>			<i>VivA-KPE</i>		
<i>MEK</i>	<i>N</i>	<i>Trefslae</i>	<i>MEK</i>	<i>N</i>	<i>Trefslae</i>
<i>die = 16 556 480</i>			<i>die = 1 298 362</i>		
doosdronk	20	23	doosdronk	16	23
dooslekker	23	2	doosdom	18	4
doosbaie	24	1	doosboos	19	3
dooshard	24	1	doosduur	19	3
dooshonger	24	1	doosvinnig	19	2
doosvinnig	24	1	doosastrante	20	1
			doosbelangrik	20	1
			doosbly	20	1
			doosgroot	20	1
			dooshard	20	1
			dooskwaad	20	1
			dooslank	20	1
			dooslekker	20	1
			dooslelik	20	1
			doosmoeg	20	1
			doosryk	20	1

Tabel 11. Woordfrekwensieklas (N) van *pis*-konstruksies

<i>VivA-KPO</i>			<i>VivA-KPE</i>		
<i>MEK</i>	<i>N</i>	<i>Trefslae</i>	<i>MEK</i>	<i>N</i>	<i>Trefslae</i>
<i>die = 16 556 480</i>			<i>die = 1 298 362</i>		
pisduur	22	4	pismaklik	17	11
piscool	22	3	piscool	18	7
pisgoed	23	2	piskoud	19	2
piskoud	23	2	pisbang	20	1
pismaklik	23	2	pislekker	20	1
pisbang	24	1			
pis-eenvoudige	24	1			
pisglad	24	1			
pisnydig	24	1			
pissnaaks	24	1			

Tabel 12: Woordfrekwensieklas (N) van *hel-*-konstruksies

<i>VivA-KPO</i>			<i>VivA-KPE</i>		
<i>MEK</i>	<i>N</i>	<i>Trefslae</i>	<i>MEK</i>	<i>N</i>	<i>Trefslae</i>
<i>die = 16 556 480</i>			<i>die = 1 298 362</i>		
helwarm	20	18	helsnaaks	20	1
helhoog	22	4	helwarm	20	1
helbesig	24	1			
heldom	24	1			
helledors	24	1			
helgoed	24	1			
helheet	24	1			
helhonger	24	1			
helvinnig	24	1			
helwit	24	1			